

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 26 november justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2020/21:235

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:235 Punktskatten på plastartiklar

av Tobias Andersson (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 22 januari 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 16 december 2020

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelser

2020/21:56 till utrikesutskottet

2020/21:70 till försvarsutskottet

EU-dokument

COM(2020) 826 till trafikutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 3 mars 2021*.

COM(2020) 828 till trafikutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 4 mars 2021*.

§ 4 Pandemilag

Socialutskottets betänkande 2020/21:SoU18
Pandemilag
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 1 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! En regering måste kunna ta initiativ och agera under en kris. Det är riksdagens uppgift att besluta om under vilka omständigheter regeringen ska kunna vidta åtgärder och hur konsekvenserna ska hanteras för den som drabbas på ett negativt sätt av åtgärderna.

Det ärende vi behandlar nu handlar om en pandemilag. Ärendet har sitt ursprung i ett initiativ från Centerpartiet, och efter ett som vanligt gott samarbete i socialutskottet har vi samlats i enighet kring ett förslag – ett betänkande – till en tillfällig lag som reglerar hur människor får samlas vid en pandemi, hur nedstängning av verksamheter får ske och hur de verksamheter som berörs ska kompenseras.

Kristdemokraterna och jag vill yrka bifall till utskottets förslag.

Fru talman! Vi lever i en tid av kris; den har pågått sedan januari för snart ett år sedan. I våras, omkring påsk, lämnade regeringen ett utkast till en bemyndigandelag som skulle göra att regeringen kunde vidta åtgärder under pandemin i syfte att minska smittan. Efter samtal och förhandlingar mellan partierna enades samtliga partier om en lag som riksdagen sedan beslutade om. Den gällde fram till den 30 juni.

Bemyndigandelagen, som den kallades, användes dock aldrig av regeringen. Man valde i stället att lägga fram enskilda propositioner. Riksdagen behandlade dessa skyndsamt så att de kunde träda i kraft och möjliggöra åtgärder för att minska smittspridningen. Vid den tidpunkten uttalade regeringen att det var enklast så. Gott så – det primära är att regeringen agerar under en kris.

Men så gick tiden, och jag fick intrycket av att regeringen tänkte att pandemin nog var på väg att plana ut och tappa i styrka. Mycket riktigt beslutade regeringen under hösten att lätta på restriktionerna. Men det anmärkningsvärda var att lättnaderna skedde nästan samtidigt som vården berättade om fler smittade och fler som behövde vård.

En kort tid efter att regeringen lättat på restriktionerna drogs de åt igen. Det var nödvändigt. Men den givna frågan är: Vilket underlag hade regeringen för sitt beslut att lätta på restriktionerna?

Fru talman! Vi kan inte styra det virus som vi benämner corona och som orsakar sjukdomen covid-19. Det är nytt, och forskningen och vården lär sig dagligen nya saker om hur viruset agerar, hur sjukdomen utvecklar sig och hur den kan behandlas på bästa sätt. Vi måste vara ödmjuka inför det faktum att det därför är svårt att vidta rätt åtgärder vid rätt tid. Men detta ökar bara behovet av att beslutsunderlagen är transparenta. De olika scenarier och tillhörande åtgärder som övervägs bör vara tillgängliga för alla att ta del av. Det skulle öka förtroendet för och följsamheten när det gäller de åtgärder som vidtas.

Vikten av detta har Kristdemokraterna framfört direkt till regeringen under de samtal som statsministern har haft med partiledarna under pandemin. Jag är glad att regeringen nu äntligen har fattat beslut i enlighet med vår inriktning och att man gett sådana uppdrag till myndigheterna.

Men det krävs också en pandemilag som ger ramarna för åtgärderna. Därför välkomnar Kristdemokraterna initiativet från Centerpartiet och att det förslag som nu ligger på bordet innehåller viktiga delar.

Det verktyg som regeringen hittills använt för att begränsa smittspridningen är lagar som används utifrån behovet av ordning och säkerhet ur ett polisiärt perspektiv. Det är ett alldeles för trubbigt verktyg under en pandemi. Under pandemin behövs i stället en lag som utgår från risk för smitta. Det behövs en lag som möjliggör åtgärder där trängsel kan uppstå och som gör att det, om det finns skäl och är proportionerligt, kan vidtas åtgärder som effektivt kan minska trängseln och risken för smitta.

Men det behöver också finnas principer för när det ska utgå ekonomisk kompensation till de näringsidkare och andra som drabbas av åtgärderna. Lagen bör inte innehålla summor eller nivåer utan just principer – riktlinjer – som anger när det är aktuellt med ekonomisk kompensation. Hur den ekonomiska kompensationen sedan utformas och preciseras är en del av det sedvanliga budgetarbete som ständigt pågår under pandemin – riksdagen har ju hittills hanterat tolv sådana extra ändringsbudgetar.

Fru talman! Det är anmärkningsvärt att regeringen inte agerade tidigare för att ta fram en pandemilag. Samtidigt är det självklart välkommet att regeringen efter initiativet i socialutskottet har tagit fram ett utkast till en lag. Utkastet är nu ute på remiss fram till den 23 december. Därefter ska regeringen bedöma synpunkterna från remissinstanserna. Jag förutsätter att regeringen även kommer att beakta alla delar av det tillkännagivande från riksdagen som ligger på kammarens bord i dag.

Regeringen har uttalat att man vill ha dialog med riksdagens partier kring pandemilagen och dess utformning. Det är bra, och det kan förhoppningsvis ske mer ordnat och strukturerat än under hanteringen av bemyndigandelagen i våras. Kristdemokraterna medverkar mer än gärna till att vi får en bra pandemilag som har riksdagens stöd.

Anf. 2 KRISTINA NILSSON (S):

Fru talman! Behovet av en bättre lagstiftning kring vilka åtgärder som kan vidtas vid en pandemi är väldigt tydligt för oss alla. Vi konstaterar att den lagstiftning som använts fram till i dag inte har fungerat väl. Det är därför välkommet att socialutskottet är enigt om att en sådan lagstiftning bör komma på plats så snart som det bara är möjligt.

Huvudsyftet med en sådan lagstiftning är naturligtvis att hindra smittspridning utan att lägga onödiga begränsningar på sådant som faktiskt kan genomföras på ett smittsäkert sätt. Verksamheter ska självfallet kunna fortgå i största möjliga utsträckning, men i de fall där detta inte är möjligt ska verksamheter kunna begränsas.

Lagen behöver helt enkelt bli träffsäker. Den behöver reglera allmänna sammankomster som demonstrationer, gudstjänster och teatrar, offentliga tillställningar som nattklubbar och loppmarknader samt handelsplatser och kollektivtrafik. Med tanke på hur det såg ut förra sommaren behöver kommunerna även få möjlighet att besluta om förbud att vistas på särskilda platser, till exempel en badstrand.

Fru talman! Jag är glad att Centerpartiet har lagt fram detta initiativ i socialutskottet. I samband med att vi behandlade det i utskottet presenterade regeringen ett förslag som till största delen var likalydande med det som Centerpartiet just lagt fram. Vi visste att ett förslag var på väg; det hade vi kännedom om. Det som hade kommunicerats var dock att det möjligen skulle träda i kraft till sommaren.

Nu vet vi att regeringens ambition är att lagstiftningen ska vara på plats redan den 15 mars. Det kan självfallet tyckas att det tar alldeles för lång tid och att detta borde kunna göras effektivare och snabbare, men det är inte enkla frågor som ska hanteras. Åtgärderna ska vara förenliga med vår grundlag, vara proportionerliga och så vidare. Regeringen måste kunna agera snabbt vid behov utan att riksdagens inflytande begränsas vid mer ingripande åtgärder såsom förbud eller nedstängningar.

Slutligen, fru talman, konstaterar vi i initiativet också att frågan om ersättning, det vill säga kompensation som ska ges till de verksamheter som berörs, är angelägen. Jag vill här i debatten betona att det är just detta som regeringen har arbetat hårt med fram till dags dato, att kompensera med anledning av pandemin i sina extra ändringsbudgetar.

I sammanhanget tycker jag också att det är rimligt att nämna att det självfallet inte är enbart näringsidkare som är i behov av kompensation i en krissituation, som en pandemi faktiskt är. Även löntagare, civilsamhälle och föreningar kan behöva kompenseras. Att vi är överens om att alla former som rör den ekonomiska processen ska tas i våra ordinarie beredningsformer, alltså i den ordinarie budgetprocessen, tycker jag känns tryggt.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 3 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Hade någon för ett år sedan sagt hur världen skulle vara den 17 december 2020 tror jag att få skulle ha trott på det. Covid-19 och dess snabba, skoningslösa och oförutsägbara framfart har inneburit att allt har ställts på ända. I Sverige har vi delvis valt en annan väg än många andra länder, och framtiden kommer att utvisa om det var rätt eller fel.

Coronakommissionens delbetänkande i tisdags är tydligt med att vi har misslyckats med att skydda våra äldre, och av det måste vi dra stor lärdom.

Belastningen på vården och omsorgen är en del av pandemin. En annan är de effekter som ett nedstängt samhälle får för människors fysiska och psykiska hälsa, för människors försörjning, att kunna betala mat och hyra, för vården inom bland annat idrott, musik, historia och kultur – vården som kanske är omöjliga att återställa. Ja, för många verksamheter har 2020 och de nedstängningar som skett varit detsamma som ett näringsförbud.

Även om Sverige inte stängt ned lika mycket som många andra länder har de ekonomiska effekterna för många verksamheter och människor varit skoningslösa. Många har fått se sina livsverk gå till spillo.

Vi moderater är stolta över att konstatera att vi har varit en konstruktiv part genom hela pandemin och knuffat regeringen framför oss när det gäller viktiga stöd till bland annat näringsliv och företag, stora företag liksom de så viktiga småföretagen.

Fru talman! Under sen vår kontaktade statssekreterare Maja Fjaestad ett antal av oss talespersoner för olika partier i socialutskottet för att man behövde skarpare verktyg för att hantera smittspridningen. Sverige saknade de lagar som så många andra länder hade och som man kunde an-

vända för att begränsa eller stänga ned verksamheter där man ansåg att smittspridningen måste begränsas. Man behövde därför en tillfällig lag som bara skulle gälla ett antal månader i den akuta situationen. Det har sedan dess blivit uppenbart att Sverige måste få en lag som gäller vid civila kriser. Det räcker inte med den lagstiftning vi har i händelse av krig. Denna lag kräver dock ett stort och omfattande arbete och kommer att ta betydligt längre tid att få på plats.

Det finns mycket att säga om den där processen under en helg i våras. Men vi kan begränsa det till att vi för det första alla samarbetade för att hantera den så fort vi kunde, och vi var snabba. Aldrig har väl en lag hanterats så snabbt av riksdag och remissinstanser i Sverige. För det andra blev resultatet att det tillfördes en underställande mekanism som innebar att regeringen så snabbt som möjligt skulle underställa varje enskilt fall riksdagens prövning genom en proposition. På så sätt gav man regeringen den handlingskraft den efterfrågade samtidigt som man säkerställde att demokratin vidmakthölls.

När förslaget presenterades vid en presskonferens lovordade socialminister Lena Hallengren både lagförslaget och samarbetet som gjort lagförslaget bättre. Nu hade man fått det man behövde för att bekämpa smittspridningen. Denna lag trädde i kraft den 18 april i år och upphörde att gälla i och med månaden junis utgång.

Fru talman! Den här tillfälliga lagen användes inte en enda gång. Därför är min första fråga till regeringens företrädare i den här debatten, utskottets vice ordförande, varför denna lag aldrig användes. Om ministern var så nöjd med lagen, som uttalades vid presskonferensen, varför användes den då inte?

Jag tror, fru talman, att man kan ha ganska stor förståelse överlag för att allt inte blev rätt och att allt inte kom på plats i våras. Det är min uppfattning att alla jobbade för allt vad tygen höll. Och att det var en ny situation har vi stor förståelse för. Icke desto mindre: Regeringen styr riket och har därför ansvar. Men att man kom tillbaka efter sommaren utan förslag om hur man skulle möta en eventuell andra våg och ökad smittspridning ter sig obegripligt och därtill oansvarigt.

Min andra fråga är just denna: Varför hade inte regeringen använt sommaren till att förbereda hösten? Hade man så till den grad köpt Folkhälsomyndighetens strategi och dess plan eller framtidsspaning om att det inte skulle bli en andra våg? Varför var man inte bättre förberedd från regeringens sida?

När smittspridningen snabbt eskalerade i höstas lade Centerpartiet ett utskottsinitiativ på socialutskottets bord – ett välkommet initiativ som vi moderater naturligtvis stödde. Regeringen förklarade då precis samtidigt att man faktiskt påbörjat ett arbete med en pandemilag. Utskottsinitiativet lades den 15 oktober. Som brukligt är, samt på grund av det faktum att regeringen påstod sig arbeta med en dylik lag, kallade utskottet regeringen till utskottet för att kunna börja bereda frågan. Det tog en och en halv månad innan statssekreteraren kom till utskottet – en och en halv månad!

Min tredje fråga handlar om just detta: Varför kom inte regeringen till utskottet när utskottet vid upprepade tillfällen kallade dem? Det vore klädsamt om regeringens främsta representant i utskottet kunde förklara det.

Fru talman! Det är glädjande att regeringen nu ändå arbetar med en lag som kan innebära att man mer effektivt kan möta smittspridningen. Men man kan inte säga att tajmning är den här regeringens grej. Det konstaterade också Coronakommissionen i sin rapport i tisdags, och pandemilagen är nästa sorgliga exempel på detta.

I våras kom lagen tydligen på plats vid fel tid, eftersom den aldrig användes. Och nu meddelar regeringen att det tänkta ikraftträdandedatumet är den 15 mars. Det är ändå bättre än vad vi från början hörde, att den skulle komma på plats till sommaren. Med tanke på hur allvarlig situationen är just nu får vi innerligen hoppas att det ser bättre ut i Sverige den 15 mars. Det är nog uppenbart för alla och envar att om lagen verkligen behövs är det just nu.

Fru talman! Det är dock väldigt glädjande att utskottet står enigt bakom detta förslag. Det innebär att regeringen inför den kommande slutberedningen av pandemilagen får med sig viktiga medskick från riksdagen. Många branscher som skulle ha kunnat genomföra sina verksamheter på ett sätt som motverkar smittspridningen har i praktiken fått näringsförbud. Verksamheter som till exempel Astrid Lindgrens Värld har varit tvingade att stänga. Liknande verksamheter i våra grannländer har kunnat hållas öppna. Skansen, Gröna Lund, Liseberg och Skara Sommarland är några av dessa verksamheter som har investerat och visat hur man kan bedriva verksamheten på ett smittsäkert sätt.

Utöver att de inkonsekventa restriktionerna och lagarna drabbat och drabbar enskilda människor, organisationer och företag finns det också en uppenbar risk för att det allmänna förtroendet för smittskyddsarbetet undergrävs.

Denna nya tillfälliga lag ska utgå från verksamheters möjlighet att undvika smittspridning. Den ska ge drabbade verksamheter en möjlighet till förutsebarhet och vara logisk och rimlig för befolkningen. Bara så bygger man förtroende.

Fru talman! Slutligen ska lagen också säkerställa att den ger dem som drabbas av påverkan av denna lagstiftning ekonomisk kompensation. Detta är oerhört viktigt, men vi vet att regeringen i vårens tillfälliga lag till slut vägrade att skriva in den ekonomiska ersättningen.

Därför blir min sista fråga till Kristina Nilsson: Lovar regeringen att drabbade garanteras ekonomisk ersättning från staten? Socialdemokraterna har ställt sig bakom detta krav i dagens betänkande, men går det att lita på?

Vi moderater är glada över ett enigt utskott och ser fram emot att fortsätta vara en konstruktiv kraft i bekämpandet av pandemin.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 4 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna ställer sig också bakom utskottets förslag till beslut och välkomnar förslaget.

Regeringen har gjort bedömningen att en tillfällig pandemilag behövs då det i dagsläget saknas en träffsäker lagstiftning för att begränsa trängsel. Det står klart att Sveriges avsaknad av undantagslagar som möjliggör en effektiv hantering av en samhällskris och ett införande av restriktioner i samhället skiljer ut oss från många andra länder.

Regeringens vilshenhet och defensiva förhållningsätt under denna allvarliga samhällskris har sannolikt kostat liv. Det är en skam för Sverige och en tragedi för alla som har drabbats.

I somras begärde Sverigedemokraterna att en inventering skulle göras av vilka befogenheter som ska kunna delegeras under en kris. Syftet var att man snabbt skulle kunna sätta in ändamålsenliga restriktioner om behov skulle uppstå under den andra våg som skulle kunna drabba Sverige.

Vi är nu mitt i denna andra våg, som ser ut att bli värre än den första.

Regeringen skiftade plötsligt strategi från den omtalade flockimmunitetsstrategin till hårdare restriktioner. Det syns tydligt att den nya strategin inte utformades utifrån ett smittskyddsperspektiv. I stället handlade det om vilka befogenheter som fanns för regeringen att ta till i befintlig lagstiftning, då specifikt i ordningslagen och alkohollagen. Detta synliggjorde bland annat att ordningslagens bestämmelser om allmänna sammankomster och offentliga tillställningar var alltför snäv och bidrog till att endast vissa områden nåddes av restriktioner medan andra, som trängsel i kollektivtrafiken, fortsatte att vara oreglerade.

Konsekvenserna av hur regeringen hittills valt att utforma restriktionerna har slagit hårt mot enskilda branscher. Trots att evidensen är svag för att restauranger utgör en större smittorisk än exempelvis gym har regeringens restriktioner för dessa varit hårdare och resulterat i en katastrof för restaurangnäringen.

Fru talman! Det är positivt att regeringen agerar för att minska smittspridningen, och då syftar jag inte på det sms som gick ut till medborgarna. En pandemilag med ingripande restriktioner och inskränkningar i medborgerliga friheter måste alltid utformas utifrån legalitets- och proportionalitetsprinciper med största hänsyn till ändamålet, i detta fall smittskyddsintresset.

Fru talman! Sverige har nu levt mer än tio månader med pandemin, och dödstalen närmar sig snart 10 000. Sverigedemokraterna välkomnar därför att regeringen nu på utskottets initiativ föreslår en lag i stället för att luta sig mot icke bindande rekommendationer och råd.

Anf. 5 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! I dag passar det att utropa det välkända ”Äntligen!” Under en lång tid har vi i Centerpartiet nämligen påpekat vikten av att Sverige behöver en ny och rättvis pandemilag, och nu kan jag glädjande nog konstatera att vi har en bred enighet för just det.

Över 7 000 människor i Sverige har hittills mist livet under pandemin. Den ökade smittspridningen är ett tecken på att vi kommer att leva länge med viruset och att vi kommer att behöva göra fler åtgärder. Men de begränsningar vi gör måste vara rättvisa och förutsägbara.

Regeringen borde ha tagit ett helhetsgrepp tidigare som satte smittskyddet i fokus och inte skapade ett lapptäcke av undantag. Men det kom alldeles för sent.

Centerpartiet ville tidigt se en ny pandemilag. Att använda ordningslagen och smittskyddslagen skapar stora orättvisor och en många gånger otalt ologisk hantering och bedömning av verksamheter.

Låt mig ta några exempel. Djurparken Skansen har kunnat fortsätta sin verksamhet utan någon begränsning i deltagarantal medan nöjesparken Gröna Lund har tvingats hålla stängt. En restaurang med bordsservering kan ha hundratals gäster, men om en artist samtidigt spelar musik klassas middagen som en konsert och får inte genomföras. Varken Lidingöloppet eller Vasaloppet kan genomföras trots att möjligheten att hålla avstånd mellan deltagarna under 30 kilometer respektive 90 kilometer borde vara goda där ute i skogarna.

Många branscher och verksamheter har i praktiken nästan fått näringsförbud, och begränsningarna som har införts har inneburit stora ekonomiska förluster.

Därför har Centerpartiet hela tiden varit tydligt med att en pandemilag även måste innehålla skrivningar om just den ekonomiska ersättningen och kompensationen. Det är viktigt att verksamheter som drabbas garanteras en ekonomisk kompensation.

Nu måste regeringen ta ett helhetsgrepp som sätter smittskyddet i fokus, som garanterar en ekonomisk kompensation och som inte fortsätter att skapa ett lapptäcke av undantag.

Jag är som sagt väldigt glad över att det nu finns en bred enighet för det utskottsinitiativ som Centerpartiet lämnade in den 15 oktober.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 6 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman, ledamöter och alla ni där ute som längtar efter det normala och att bli kvitt rädslan! Hela samhället längtar efter en covid-19-fri värld, och vi kommer att få det efter vaccinationerna.

I Europa, i USA och på andra platser hade man inte förutsett en sådan här häftig andra våg. Det fanns inga indicier på det. Därför vet vi inte exakt hur vi ska bete oss. Vi vet så lite om detta virus, som har funnits i tio månader. Det är dock helt uppenbart att viruset anpassar sig efter väderlek.

Vår lagstiftning funkar inte speciellt bra i denna typ av kris. Detta har vi nu lärt oss något av och insett att vi måste ha en nationell krishantering där man kan peka med hela handen och få alla med sig. Den lagstiftningen har vi inte i dag, men den ska vi skaffa oss tillsammans.

Jag hoppas att vi kan fortsätta vårt konstruktiva arbete i socialutskottet med att föra fram sakpolitik och inte ägna oss åt ryktesspridning och vulgopolitik, så som vissa partier tenderar göra.

Jag välkomnar enigheten, för det behövs en pandemilag. Jag konstaterar att en sådan är på väg. Givetvis hade det varit bra om vi hade haft lagen i oktober, för då hade vi haft ett bättre fungerande system nu.

Denna lag behövs verkligen. Många har undrat varför Astrid Lindgrens Värld stängde medan Skansen var öppet, eller varför Eriksdalsbadet i Stockholm med sina gigantiska ytor är stängt medan det privata gymmet mittemot med väldigt begränsande ytor är öppet.

Nu har regeringen en lag på gång, och utskottsinitiativet – tack till Centerpartiet – har spelat in. Det är jättebra.

Det finns verkligen behov av att kunna reglera hur människor kan träffas och vara ute på stan. Jag ser framför mig att vi måste kunna öppna upp och stänga ned lika effektivt och lika snabbt, och det kan vi göra med en pandemilag.

Det ska synas tydligt i regelverket, fru talman, hur trängsel i det offentliga rummet kan hanteras. Det är smittan vi ska få bort – det är det vi jobbar efter. Smittan och folkhälsan ska vi ta hänsyn till. Det måste finnas en legitimitet och förståelse hos allmänheten när det gäller varför man stänger ned och varför man öppnar upp.

Det behövs en lagstiftning som på ett likvärdigt sätt omfattar delar av det offentliga rummet och som kan bidra med snabba åtgärder mot smittspridningen, och man måste utgå från en riskbedömning. Det är så vi jobbar i Sverige. Det måste vara väldigt transparent helt enkelt. De myndigheter som ligger bakom vår strategi måste ta hänsyn till hela folkhälsan. Det är så vi jobbar i Sverige.

Fru talman! Det är viktigt att grundlagsskyddade rättigheter som demonstrationsfrihet, mötesfrihet och så vidare inte inskränks. Alla förslag till inskränkningar måste vara proportionerliga och tidsbegränsade i förhållande till sitt syfte. Och tillämpningen av lagen – jag säger det en gång till – måste vara transparent och tydlig.

De ekonomiska kompensationserna anser jag vara en angelägen fråga. Förutom företag riskerar också civilsamhället, kultursamhället, frivilligorganisationer och löntagare att drabbas hårt. Jag är glad över att vi kan anta förslaget i dag. Jag är också glad över att regeringen nu ska jobba fram en lag.

Anf. 7 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! Liberalerna välkomnar att vi nu fattar beslut om en pandemilag, om än med begränsad giltighet tidsmässigt. Det är väldigt bra att vi har nått enighet. Det är viktigt i krig och kriser att man sluter sig samman även om man tycker olika i en rad frågor, för vi ska kämpa mot en gemensam fiende, i det här fallet ett virus.

Vi gör rätt och fel här under resans gång, men alla jobbar som bara den för att vinna kriget. Då är det bra att vi i Sverige har Coronakommissionen, en oberoende instans som kan följa vad vi gör rätt och som nu, när äldreomsorgen har utvärderats, kan peka på vad vi från och med nu måste tänka på för att den äldre generationen inte ska fara illa. Värdet är att det är en oberoende kommission. Det blir inte ett munhuggande mellan partierna.

Lagen är nödvändig. Den visar tydligt hur vi i Sverige arbetar i stuprör. Vi stiftar välmentar lagar utifrån vårt stuprör, men hängrännor finns inte. Nu ser vi tydligt det som bland andra Sofia Nilsson har beskrivit när det gäller stängningar som blir oproportionerliga. Man kan jämföra till exempel Skansen och Gröna Lund; det är ungefär samma luftkub som det handlar om. Vi måste få verktyg så att vi kan få proportionerliga beslut för att begränsa smittan. Det gäller köpcentrum, kollektivtrafik och annat.

Samtidigt vill vi i Liberalerna understryka att de begränsningar som görs i ett sådant här krig ska skydda invånarna samtidigt som de inte får begränsa mer än nödvändigt. Här blir det intressant om några år när Världshälsoorganisationen och andra kommer att utvärdera vad olika länders begränsningar har haft för värde.

Naturligtvis önskar vi en permanent lagstiftning, men vi har inte den tiden. Om man på demokratisk grund ska göra en bra och heltäckande lagstiftning tar det tid. Sannolikt krävs också grundlagsförändringar, och då ska det vara ett mellanliggande val. Det är otänkbart att den lagstiftning som vi nu akut behöver ska dröja så länge. Vi är därför positiva till en

tillfällig lag. Vi vet att Regeringskansliet har ett ganska utförligt underlag för detta som nu remissbehandlas. Jag är angelägen om det. Det är viktigt med en remissbehandling, för då kan det komma svar från de olika stuprören om hur lagen drabbar dem.

Människans frihet måste värnas. Vi är nästan fångar under viruset, men vi ska se till att vi inte hamnar i virusets fängelse. Som jag sa nyss får lagen inte stänga samhället mer än absolut nödvändigt.

I detta sammanhang är det, som flera av debattörerna har varit inne på, viktigt att företag, näringsliv och offentlig sektor – alla vi i samhället som på olika sätt får försaka saker och ting – går vidare och får en rimlig kompensation. Det gäller vare sig det är näringsliv, offentlig sektor, föreningar eller privatpersoner.

Den personal som i dag sliter i hälso- och sjukvården ska också vara klara över att de får kompensation för alla de timmar de bjuder på under jul, nyår, helger, vardagar, nätter och så vidare, för vi är alla oerhört tack samma för att de ställer upp i den situation som vi befinner oss i. Om inte de fanns skulle våra dödlighetssiffror flyga ännu högre upp i skyn än vad de gör i dag.

Därmed yrkar jag för Liberalernas del bifall till utskottets förslag. Denna lagstiftning är väldigt välkommen, och jag tror att den tänder ljus i tunneln tillsammans med att vi nu ser vaccin komma.

Anf. 8 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP):

Fru talman! Vi lever i en gränsöverskridande värld där en sjukdom som uppstår i en del av världen snabbt kan ta sig med flygplan till en annan världsdelen. Vi har sett hur snabbt det kan gå, hur covid-19 spred sig som en löpeld över hela vår värld.

Fru talman! Det här kommer inte att vara sista gången vi ser att en pandemi breder ut sig i vår värld, eftersom vi ser de skenande klimatförändringarna, dålig djurhållning i stora delar av världen och den stora faran med antibiotikaresistens.

Varje land behöver ha en bra beredskap och en lagstiftning som fungerar vid alla tänkbara kriser, i krig men också i civila kriser som en pandemi. Sverige saknade den beredskapen, och alla partier här bär ett ansvar för att den inte fanns på plats när covid-19 slog till hårt också mot vårt land för snart ett år sedan. Därför är det viktigt att totalförsvarspropositionen har gått igenom och att man ser över hela sjukvårdssystemet och hur det ska fungera, också i händelse av kriser som en pandemi. Det kan slå på olika sätt. Den här gången ser vi att det är trängsel som är problemet, men det kan också uppstå andra sorters sjukdomar som behöver andra svar på hur man ska hantera dem.

Fru talman! Jag är väldigt glad över att vi har ett så bra samarbete i vårt utskott och att alla partier ser värdet av att snabbt komma fram med en pandemilag. Man kan väl se det så här: Att vara hänvisad till ordningslagen och alkohollagen är lite som att försöka få in den fyrkantiga klossen i det runda hålet i barnens klosslåda. Det går helt enkelt inte. Man måste ha mycket finstämda instrument, och det är det vi ska åstadkomma genom att anta den här pandemilagen.

Detta handlar om grundläggande fri- och rättigheter för vår befolkning. Vad som är viktigt är att den här pandemilagen, som vi kommer att hantera i början av nästa år efter att regeringen lagt den på riksdagens bord, ska gälla just covid-19. Sedan måste det ske ett mycket mer genomgripande arbete för att ta fram en långsiktig pandemilag.

Fru talman! Det viktiga här är att vi ska kunna ha ett instrument som gör att man kan finkalibrera hur olika verksamheter ska utföras. Som vi har haft det nu har till exempel kultur- och idrottsvärlden drabbats orimligt hårt av de restriktioner som har lagts just där, medan andra verksamheter har kunnat ha öppet utan att vi har kunnat göra några begränsningar. Vi har varit väldigt hänvisade till att folk följer råd, och det är gott så – men ibland behöver man starkare verktyg.

Fru talman! Det kommer att bli bra när vi får den här lagstiftningen på plats. Vissa verksamheter som hittills inte har kunnat bedrivas kommer att kunna bedrivas utan att riskera större smittspridning, och vissa kommer kanske att i värsta fall behöva stängas ned i vissa lägen. Jag håller med riksdagens alla andra partier om att det är viktigt att det finns en struktur för att ge ersättning såväl till civilsamhällesorganisationer och olika aktörer som till näringslivet, men det måste ske inom ramen för den ordinarie budgetprocessen – vilket också har skett under den här pandemin, fram till nu.

Med de orden yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 7.)

§ 5 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Socialutskottets betänkande 2020/21:SoU1
Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (prop. 2020/21:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 9 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Beslut om budgeten, det vill säga budgetramarna, togs för ett par veckor sedan. Därefter beslutar riksdagen om budget inom varje utskottsområde, och nu är det dags för det sista utskottets – socialutskottets – budget att debatteras och senare i dag beslutas.

Kristdemokraterna har lämnat ett budgetförslag för samtliga delar i statens budget. Vårt förslag vann inte bifall när det prövades i kammaren för ett par veckor sedan, och därför kommer vi i dag att avstå från att delta i omröstningen om budget inom socialutskottets område. Vi har lämnat ett särskilt yttrande som berättar att vi står bakom våra budgetförslag.

I Kristdemokraternas budgetförslag för socialutskottets område framgår det att vi föreslår drygt 8 miljarder mer än regeringen till området. Vi föreslår mest pengar inom socialutskottets område av samtliga partier. Området avser hälso- och sjukvård, äldreomsorg, socialtjänst samt LSS och insatser till personer med funktionsnedsättning. Jag vill i dag lägga min tid på äldreomsorgen.

Coronakommissionen lämnade i tisdags svidande kritik. Den handlar dels om strukturella brister, där vi alla delar ansvaret. Det är brister som funnits länge och som inte åtgärdats på ett uthålligt sätt. Kommissionens delbetänkande innehåller också kritik mot regeringens agerande under våren; man skriver att strategin att skydda de äldre misslyckades. För de brister som inte rättades till i våras bär regeringen ansvaret, eftersom den styr riket.

Fru talman! Det råder en bred politisk enighet om att det måste bli förändringar. Kommuner och regioner måste ges bättre förutsättningar att bedriva en god äldreomsorg och därtill hörande hälso- och sjukvård.

Coronakommissionen har rätt i att vården och omsorgen till äldre inledningsvis fick stå tillbaka för behoven i slutenvården. Skyddsutrustning till personal i äldreomsorgen kom först flera veckor senare, efter att personalen i slutenvården hade fått del av sådan. Undersköterskor larmade länge, ohörda, innan reella förbättringar skedde. Läkarbesök i äldreomsorgen gjordes alltför ofta via telefon i stället för som ett fysiskt besök, trots att Socialstyrelsens riktlinjer anger att fysiska besök är grunden för att rätt medicinsk bedömning ska kunna göras.

Fru talman! Sverige har en väl utbyggd, gemensamt finansierad och väl fungerande äldreomsorg jämfört med många andra länder. När den så kallade ädelreformen genomfördes i början av 1990-talet gick vi från sjukhemsavdelningar med många patienter på samma sal till nya äldreboenden där varje person hade eget rum och ett eget kontrakt. Där betonades den sociala omsorgen och det friska. Det skiftet var nödvändigt och rätt, men det finns anledning att begrunda utvecklingen sedan dess.

I dag lever allt fler ett långt liv trots många sjukdomar. Fler är vad som ibland kallas multisyka, men de klarar sig ofta med stödinsatser i hemmet. Andra behöver vård och omsorg dygnet runt, och särskilda boenden är då ett gott alternativ. Äldreomsorgen i dag ska inte återgå till dåtidens långvårdsavdelningar, men Kristdemokraterna anser att mer av hälso- och sjukvårdsinsatser behövs i kommunerna.

En utbyggd primärvård behövs också för att helheten ska bli en god och nära vård även för äldre personer. De brister som har synliggjorts under pandemin stärker Kristdemokraterna i synen att detta är nödvändigt. Omvänt gäller också att de platser där samverkan har hunnit utvecklas har klarat sig bättre under pandemin.

Fru talman! Hemtjänst och hemsjukvård utvecklas ständigt, liksom olika former av mobil vård. Att kunna vårdas hemma är en stor fördel för många människor under olika delar av livet då man drabbas av sjukdom och andra besvär. För äldre är hemtjänst en vanlig insats, och den kan utformas på väldigt många olika sätt.

Vård och omsorg i hemmet innebär att personalen behöver arbeta med ett stort mått av flexibilitet. Det ställer särskilda krav, vilket kräver stort engagemang av huvudmannen så att insatsen kan ges med de bästa förutsättningarna avseende exempelvis skyddsutrustning och medicintekniska hjälpmedel. Vidare är personalkontinuitet av avgörande betydelse för att man ska kunna ge vård och omsorg med god kvalitet.

Hur äldreomsorgen utformas i praktiken menar Kristdemokraterna måste avgöras lokalt, och det måste vara personcentrerat. Vad behöver den som söker hjälp? Hur kan vi på bästa sätt forma insatser som ger den enskilda personen den bästa vården och omsorgen? Även om kommuner

behöver samla sina insatser i olika verksamheter – benämnt exempelvis hemtjänst, trygghetsboende och särskilt boende – måste alltså insatserna fungera sömlöst ur den äldres perspektiv. Skarpa gränser kan tydliggöra ansvar men också skapa tomrum där den enskilde ställs helt utan stöd och hjälp. Samverkan och samarbete behöver fortsätta utvecklas. Pandemin har trots allt medverkat till en utvecklad samverkan på många håll i landet, och det måste fortsätta.

För att alla äldre ska kunna åtnjuta en värdig äldreomsorg oavsett var i landet de bor måste också lagar förändras och ekonomiska förutsättningar säkras. Därför föreslår Kristdemokraterna i sitt budgetalternativ följande åtgärder, som jag tror har stor betydelse för hur vi får en god äldreomsorg även under en pandemi.

För det första föreslår vi en förstärkt kommunal hälso- och sjukvård genom bland annat 2 000 fler sjuksköterskor. Det ska finnas en medicinskt ansvarig för rehabilitering i varje kommun, och vi behöver förstärka och utveckla läkarinsatserna.

För det andra behöver vi personalförbättrande åtgärder. Delade turer måste minska, och oönskade deltider måste försvinna. Fast anställning ska vara det normala, och vi behöver fler chefer så att uppdraget som ledare blir möjligt.

Därutöver föreslår vi bland annat en förbättrad demensvård, insatser mot ensamhet, stöd till anhörigvårdare, bättre kontinuitet i hemtjänsten och ett allmänt vaccinationsprogram för äldre, allt för att stärka den enskilde äldres trygghet och livskvalitet.

De strukturella åtgärder som krävs behöver vi snarast enas om och hålla i under många år framöver. De akuta åtgärder som Coronakommissionen pekar på måste snarast åtgärdas, och där har regeringen ytterst ansvar för att så sker i hela landet.

Eftersom det här är sista debatten för året vill jag också ta chansen att tacka samtliga ledamöter i socialutskottet för ett intensivt men också väldigt tacksamt år. Samtliga ledamöter har varit väldigt aktiva, trots alla svårigheter som har funnits med att delta per telefon eller via Skype. Engagemanget har funnits där hela tiden, och många möten har vi haft. Stort tack för det arbete som alla har gjort! Det har varit en fröjd varje gång att få möta socialutskottet och gemensamt forma de åtgärder som vi tror behövs inom socialutskottets hela område. Jag vill önska samtliga ledamöter en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 10 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Fortfarande smittas tyvärr äldre på äldreboenden i den här andra vågen. Fortfarande saknas också exempelvis skyddsutrustning, något man kan tycka att regionerna skulle ha stora lager av vid det här laget. Jag hoppas att de äldre som är sjuka i dag kan få en läkarbedömning på plats och inte via telefon, som exempelvis varit fallet i väldigt hög utsträckning i Stockholm.

Personalen är nyckeln inom äldreomsorgen, det är vi helt eniga om. Därför har Vänsterpartiet i dag lagt fram ett utskottsinitiativ i finansutskottet om att stärka kommunerna pronto för att kunna anställa personal på fasta tjänster, eftersom detta är ett gigantiskt problem över hela Sverige och speciellt i vissa kommuner.

Min fråga till Kristdemokraterna, fru talman, blir då förstås hur Kristdemokraterna ser på den typen av förslag.

Anf. 11 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Vi fick del av detta i morse. Vi ser väldigt positivt på initiativet. Vi hade liknande diskussioner tidigare i våras. Vi lämnade förslag till regeringen från mitt parti. Sedan kom Äldrelyftet, och det är bra. Det är alldeles utmärkt. Jag tror dock att det krävs mer, för vi behöver säkra att merparten av de anställda har en fast anställning. Det handlar bland annat om att man inte ska behöva gå mellan olika boenden eftersom det innebär en risk för dem man möter, men det handlar också om den enskildes arbetsvillkor – att kunna delta i ett arbetslag, att vara en del av teamet, att kunna utveckla jobbet. Det kan man inte göra om man är timanställd och går in och ut. Sedan vet jag att det finns enskilda som kanske vill ha det på det sättet, men de är inte i närheten av den stora andel som vi har i dag.

Vi ser alltså positivt på förslaget till initiativ. Vi ska läsa det under julhelgen och återkommer i januari med besked i finansutskottet, där jag tror att det hanteras just nu.

Anf. 12 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Jag är jätteglad för det positiva beskedet.

Ni kristdemokrater har i ert budgetförslag ett förslag om vårdförmedling. Då är min fråga till Kristdemokraterna, fru talman, hur den här vårdförmedlingen ska kunna se till att det anställs fler inom hälso- och sjukvården. Vi har exempelvis extremt få vårdplatser, och det handlar om att vi har för få anställda, specifikt sjuksköterskor. Hur har ni tänkt att den här vårdförmedlingen ska kunna stärka bemanningen? Det är ju det som är nyckeln.

Anf. 13 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Karin Rågsjö!

Den nationella vårdförmedlingen tar inte sikte på den del som handlar om att förstärka sjukvården i sig. Det har vi andra förslag för att göra. Precis som ledamoten säger är det framför allt sjuksköterskor som är den stora bristen i dag. Det är därför man inte kan öppna fler avdelningar. Det är inte bristen på sängar eller rum, utan det är bristen på sjuksköterskor.

Den nationella vårdförmedlingen handlar om att vi trots den svåra situation vi har i dag – inte just nu men tidigare under hösten – hade ledig kapacitet lite här och där i landet. Eftersom patienterna inte vet var det finns ledig kapacitet – de kanske redan har väntat på sin höftledsoperation under lång tid och fått beslut om den, men i den egna regionen är det fullt – tycker vi att det ska finnas ett enkelt och tillgängligt sätt att få reda på att här finns en ledig operationsplats för mig, någon annanstans, och så väljer jag kanske att ta den eller att stå kvar i kön där hemma. Eftersom det inte finns någon information om var lediga platser finns är det omöjligt för patienter att göra det valet.

Vi vill ha en nationell vårdförmedling som siktar på patienterna.

Anf. 14 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Att ha en budgetdebatt denna december 2020 som till stora delar handlar om hälso- och sjukvård känns verkligen speciellt. Att socialutskottet därtill är det utskott som avslutar alla budgetdebatter kanske är en passande inramning av ett år då väldigt mycket har kommit att kretsa runt två utskott: socialutskottet och vårt ansvar för hälso- och sjukvårdsfrågor och finansutskottet med alla de stöd som snabbt har arbetats fram.

Fru talman! I detta nu är sjukvårdens resurser hårt ansträngda. Ord som att vårdens medarbetare är fantastiska hjältar riskerar att falla platt och kännas klichéartade, men jag vill verkligen understryka att jag ser det på det sättet. Jag är säkert inte heller ensam om att önska att jag kunde göra något mer handfast just nu i den akuta situationen för att hjälpa dem. Jag inser dock att det bästa jag kan göra är att hålla mig frisk och hörsamma alla restriktioner som finns om hur man bäst säkerställer att man inte drabbas av eller bidrar till smittspridningen. Det är i allra högsta grad på allvar. För sin egen, för våra äldsta – våra mest sköra – och för vårdpersonalens skull finns det inget annat att göra just nu än att göra allt för att inte få och sprida smitta.

Fru talman! Regeringen styr landet. Ja, orden från Coronakommissionen är klara och tydliga. Deras dom över hur Sverige svikit våra äldre och regeringens yttersta ansvar för detta är hård. Sverige klarade inte att hålla nere smittspridningen i inledningsskedet av covid-19-pandemin, och detta ledde till att fler äldre smittades och avled av pandemin.

Den övergripande strategin för att skydda de äldre misslyckades. Den svenska äldreomsorgen var oförberedd, och de anställda lämnades ensamma att hantera krisen. Att få en testningsstrategi på plats och få den utökade provtagningen att komma igång tog för lång tid. Besöksförbudet avseende äldreomsorgen borde ha beslutats tidigare. Regeringens åtgärder var sena och i flera avseenden otillräckliga. Jämförelser med våra grannländer visar att dessa agerade betydligt snabbare.

Fru talman! År 2021 måste nu präglas av att lagstiftning tas fram som säkerställer att omsorgstagarna i äldreomsorgen skyddas vid en pandemi och i andra extraordinära situationer. Regeringen måste ta det ansvar som Coronakommissionen anser att den brustit i på allvar.

Samtidigt som vår vårdpersonal kämpar för att upprätthålla den akuta vården av covid-19, men även annan intensivvård som för tillfället också är mycket hårt ansträngd, skjuts annan vård upp. Det kan vara onda höftleder och knäleder, men det kan också vara annat. Den så kallade vårdskulden växer. Så sker naturligtvis också i andra länder, men med en viktig skillnad: De har inte Sveriges urusla utgångspunkt. Det är de senaste årens tappade kontroll över kösituationen som gör att konsekvenserna blir ännu värre.

Sverige har haft ett annat namn på vårdskuld tidigare, och det är vårdköer. Det är i grund och botten samma sak. Vårdköerna har vuxit under den rödgröna regeringen så illa att vi är sämst i Europa. För svenskar har det blivit något självklart att man står i vårdkö. Det vill vi moderater ändra på. Vi vill att det ska vara som i många andra länder där människor söker vård och får den utan att behöva vänta och inte som här där man per definition förbereder sig för väntan för att man bor just i Sverige.

Fru talman! Det kommer en tid efter coronan. Då måste fokus vara på att strukturerat arbeta för att komma i kapp de köer som må kallas vårdskuld eller vårdköer men som i grunden innebär samma sak: Människor får inte vård i tid, och deras symtom eller sjukdom riskerar att förvärras med både större individuellt lidande och större vårdinsatser. För detta måste också regeringen ta ett nationellt ansvar.

Om man vill bilda sätta vårdskulden eller vårdköernas omfattning kan man säga att om alla människor som har fått sin operation inställd skulle ställa sig i ett led skulle det sträcka sig längre än från Stockholm till Sundsvall. Det ger en ganska stark bild av hur många människor det handlar om.

Regeringen måste ta sitt ansvar. Fyra av tio patienter väntar på sin operation och får den inte genomförd. Hittills i år har mer än 185 000 operationer ställts in.

Vi moderater föreslår att det tas fram ett nationellt gemensamt mål för när vårdskulden i form av de växande vårdköerna ska vara borta. Det behövs en nationell samling kring målet att ta bort vårdskulden. Patienten ska få vård inom lagstadgad tid.

Då måste man använda alla goda krafter som finns, och vi vill därför också att alla privata vårdföretag som har möjlighet och som uppfyller uppställda krav ska delta i arbetet med att beta av vårdskulden.

Fru talman! Vi moderater har under lång tid haft ett särskilt fokus på den svenska cancervården. Vi konstaterar att den fortsätter att vara präglad av socioekonomiska och regionala skillnader. Det vill vi göra någonting åt. Det här måste förändras. Det kan inte vara så att sex av tio kvinnor med bröstcancer inte får sin operation inom utlovad maximal väntetid och att fem av sex män med prostatacancer inte får sin strålbehandling inom maximal väntetid.

Jag skulle kunna dra en hel del statistik över hur våra cancerköer ser ut, men jag nöjer mig med att säga att de är långa, alldeles för långa, och att det är stor skillnad mellan våra regioner.

Jag vill också snabbt nämna att fokus under 2021 därtill måste vara på att säkra att alla får en jämlik tillgång till de nya, kraftfulla läkemedelsbehandlingarna.

Fru talman! Vi lägger in en krisbuffert i budgeten. Den kan användas för att stärka hälso- och sjukvården och för att stötta ekonomin för att på så sätt att pressa tillbaka arbetslösheten när smittspridningen nu återigen tar fart och är mycket oroande.

Vi har i det budgetområde vi diskuterar lagt mer pengar än regeringen på ett antal områden, och jag vill kort nämna några.

Vi lägger drygt 1 miljard mer än regeringen på hälso- och sjukvård. Vi satsar 80 miljoner kronor mer än regeringen på barncancervården och omkring 600 miljoner mer än regeringen på cancervården. Därtill lägger vi stora resurser på ett annat område som vårt utskott har ägnat mycket tid åt under det här året, och det är socialtjänsten och utsatta barn.

Jag vill avsluta med att nämna några ord om detta. Det har funnits ett starkt, gemensamt arbete över alla de åtta partierna under detta år. Det har lett fram till att vi gemensamt har kunnat fatta beslut om de första lagarna som förändrar situationen för de utsatta barnen. Jag ser fram emot att vi under det kommande året kommer att arbeta än mer intensivt med dessa frågor.

Jag vill rikta ett varmt tack till alla mina kollegor i utskottet för ett mycket bra samarbete, inte minst beroende på att vi har en fantastisk ordförande som jag vill rikta ett särskilt tack till och önska god jul.

God jul också till alla våra medarbetare och till talmannen!

Anf. 15 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! ”Regeringen har alltid det övergripande nationella politiska ansvaret även när det gäller frågor om tillgången till skyddsutrustning i vården och äldreomsorgen.” Så står det i Moderaternas budget.

Regionerna skulle ha haft pandemilager. Det finns också nedskrivet. Men det fanns inga pandemilager i Stockholm, Skåne och Västra Götaland, och det är regioner där ni styr.

Är det inte regionernas skyldighet att ha pandemilager och inte bara fyra dagars lager? Det undrar jag, för här blev det en katastrof. Exempelvis fick personalen i den här stora och väldigt drabbade regionen, Stockholmsregionen, göra egna små skydd av overheadpapper under de första veckorna. Det var en katastrof.

Hur ser moderaterna på detta med fördelningen av ansvaret för att de här lagren inte fanns?

Anf. 16 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Karin Rågsjö!

Jag tror att vi kan vara väldigt överens om att det är mycket som inte har fungerat under den här pandemin. Det var mycket som man var oföberedd på, och särskilt initialt drabbades en region väldigt hårt av smittspridningen, och det var Stockholmsregionen.

Jag måste säga att jag personligen på många sätt är imponerad över hur personalen och regionen tog sig an detta. De visade hela landet hur man kan jobba riktigt hårt och beslutsamt för att möta detta. Men allt gjordes inte rätt.

Jag vet att det från Karin Rågsjös sida alltid finns en intention att peka ut just de moderatledda regionerna och inte minst Stockholm. Jag tror faktiskt inte att det är speciellt fruktbart att göra så nu i den här situationen.

Vi kommer alla att få möjlighet att under de kommande ledigheterna läsa innantill och studera varje stavelse i Coronakommissionens utlåtande. Det var väldigt tydligt, tycker jag, i tisdags när det kom att man menar att regeringen styr och leder riket och att det var mycket som lämnades därhän. Fokus låg på regionerna i början, och man lät kommunerna falla undan och inte få det stöd och den hjälp som de behövde.

I detta är det viktigt att alla goda krafter hjälps åt. Därför skulle jag vilja fråga Karin Rågsjö hur hon ser att vi kan involvera fler vårdgivare i det här. Ser Karin Rågsjö, precis som vi moderater, att de privata vårdgivarna är viktiga att komplettera med för att vi ska klara av detta och rädda människor från att dö, vilket det ytterst faktiskt handlar om?

Anf. 17 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Jag trodde att det var jag som skulle ställa frågorna här, men jag kan svara ändå.

Stockholmsregionen, som har en extremt nedbantad offentlig sjukvård sedan länge, har bett de privata vårdgivarna om hjälp. Hur många har rusat

till? Not many, måste jag säga. Vi behöver en lag som de privata vårdgivarna är underställda. Det tycker jag.

Fru talman! Provtagningen i Stockholm i mars skulle riktas till personer på sjukhus och till äldre i särskilda boenden. Det var väldigt tydliga direktiv från Folkhälsomyndigheten om hur detta skulle gå till. Men här i Stockholm var det var inte självklart att boende med symtom skulle testas, utan här skulle avgörandet om vem som skulle testas göras av ansvarig läkare. Riktlinjerna avvek därmed helt från Folkhälsomyndighetens rekommendationer.

Ska inte regionerna i Sverige hörsamma rekommendationerna från myndigheterna? Ska myndigheterna behöva betala för regionernas tydliga misstag?

Anf. 18 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Det är tråkigt att Karin Rågsjö höjer tonen på det här viset. Jag tror att vi alla är väldigt bekymrade över de misstag som har skett och att alla är angelägna om att det här inte ska få ske igen.

Det var också en av anledningarna till att Moderaterna var angelägna om att få en neutral coronakommission på plats så fort som möjligt, för att vi ska kunna lära av de misstag som skett. Det har vi förhoppningsvis också gjort. Ett problem är att vi nu närmar oss en höst utan att ha på plats bland annat den pandemilag som vi precis har diskuterat. Det tror jag att vi är överens om.

Fru talman! Det oroar mig också att ledamoten Karin Rågsjö inte verkar känna till på vilket sätt de privata vårdgivarna faktiskt har varit behjälpliga i väldigt stor utsträckning. För det förtjänar de också ett varmt tack.

Anf. 19 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Tack, Camilla Waltersson Grönvall, för anförandet!

Villkoren i äldreomsorgen har diskuterats de senaste dagarna och har verkligen präglat debatten. Det har också, tycker jag, nästan låtit som en självklarhet att villkoren i äldreomsorgen nu måste förbättras. Det ställer alla mangrant upp på.

Det är en kvinnodominerad sektor. Jag vet inte vad Camilla Waltersson Grönvall tror; själv är jag ganska säker på att det spelar roll för vilka satsningar som har gjorts och inte har gjorts. Vi kan bara titta på vilka som deltar i den här debatten och diskuterar äldreomsorg.

Jag vill ställa en fråga till Camilla Waltersson Grönvall med anledning av hennes anförande. Om riksdagen i dag fattar beslut enligt det förslag som regeringen och samarbetspartierna lägger fram kommer kommunerna under nästa år att ha 4 miljarder till äldreomsorgen. Det är riktade medel men med mycket stor frihet.

Jag kommer att se fram emot uppföljningen av vad de 4 miljarderna används till. Och jag kan lova att jag kommer att hålla ett extra öga på mina partivänner, så att de verkligen använder de här resurserna där de styr till att ge fasta anställningar, till att ta bort delade turer och till att se till att kvaliteten verkligen förbättras.

Kan Camilla Waltersson Grönvall ge samma löfte för de kommuner där hennes partivänner i Moderaterna styr?

Anf. 20 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! En av de positiva delarna i fråga om delbetänkandet som kom i tisdags är att jag är ganska övertygad om att vi med större intensitet kommer att diskutera just äldreomsorgen. Det är nödvändigt.

I Coronakommissionens rapport är det tydligt att nuvarande regering men också föregående regeringar inte har gjort det man har behövt göra. Jag vill dock påminna om att den föregående regeringen också var röd-grön. Vi har alltså haft sex år med socialdemokratiskt styre. Det är väldigt lätt att använda storvulna ord, men jag konstaterar att det har hänt väldigt lite.

Med anledning av det vill jag ställa en fråga tillbaka till socialministern. Det tillsattes en äldreutredning, som skulle titta på just äldres hälsa. Den lade den socialdemokratiska regeringen, under statsrådet Åsa Regnér, ned. Varför gjorde man det? Varför sa man att man från socialdemokratiskt håll skulle återkomma med förslag? Stefan Löfven gav också ganska starka löften om äldreomsorgen. Men av detta har det blivit intet. Det tycker jag är intressant.

Jag kan lova socialministern att i fråga om att hålla koll på våra partikamrater kommer det nog att gälla oss allihop. Jag väljer nämligen att tro att det finns ett gemensamt intresse och engagemang hos alla när det gäller att förbättra vår gemensamma äldreomsorg.

Anf. 21 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Att diskutera äldreomsorgen kommer inte att räcka. Det har gjorts under lång tid. Jag ska naturligtvis tala om äldreomsorgen i mitt anförande. Det finns många åtgärder som har vidtagits och som kommer att vidtas.

Camilla Waltersson Grönvall! När kommissionen säger den här regeringen och tidigare regeringar är jag ganska säker på att man inte syftar på sex år tillbaka. Man talar i samma betänkande om decennier av underlåtenhet.

Jag hade en enda fråga, som jag tyckte var rak och tydlig, med anledning av Camilla Waltersson Grönvalls anförande. Det är ju det replikskiftet är till för. Jag ställer frågan igen, och det gör jag på förekommen anledning. Det finns moderatledda kommuner som i pandemins skugga passar på att lägga ned den kommunala hemtjänsten. De utökar inte alls resurserna utan drar tillbaka dem. De sänker skatten och tycker uppenbarligen att det är rätt sätt att stödja personalen som behöver bättre förutsättningar för att ge en god äldreomsorg.

Kan Camilla Waltersson Grönvall garantera att de moderatledda kommunerna nu kommer att använda sin del av alla tillskotten i budgeten till att just förbättra villkoren för dem som arbetar inom äldreomsorgen, det som kommissionen och alla andra är överens om?

Anf. 22 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Även om inte socialministern uppfattade mitt svar hoppas jag att alla andra gjorde det. Jag tyckte att jag var ganska tydlig. Men jag kan upprepa det om socialministern inte riktigt uppfattade det. Det är klart att vi alla har ett ansvar för att se till att satsa den kommande tiden. Vi ska inte bara prata utan också satsa för att det ska hända saker inom vår äldreomsorg.

Det är precis som vanligt. Att det alltid är någon annans fel har blivit lite av ett signum för vår socialminister. Att vara socialminister innebär också att ta ett stort ansvar för just äldreomsorgen. Man har ansvar för att se att det som behöver ske inte har skett under de sex år som regeringen har haft ansvaret.

Vid de medieframträdanden som vi har sett har det alltid varit någon annans fel. Det är regionernas fel, det är kommunernas fel och det kan vara andras fel. Men det är inte regeringens och inte socialministerns fel. Jag tror att det är läge att ta ansvar.

Anf. 23 CLARA ARANDA (SD):

Fru talman! Det är en konstig tid vi befinner oss i. Coronapandemin håller oss i ett järngrepp, och vi vet inte hur framtiden kommer att utformas. Vi kan bara ta en dag i taget.

I politiken fortsätter covid-19-pandemin att dominera. Andra sakfrågor får av självklara skäl inte samma prioritet. I dag väljer jag dock att styra om prioriteringsordningen en liten stund och riktar inledningsvis fokus åt ett annat håll. Jag vill lyfta upp några valda satsningar i vårt budgetalternativ.

Jag tänkte inleda med att prata om kvinnors hälsa och det faktum att den svenska hälso- och sjukvården inte kan betraktas som jämställd. Kvinnor och män ska erbjudas en likvärdig och kvalitativ vård, oberoende av huruvida mottagaren av vården är man eller kvinna. Så är det inte i dag. Därför måste vi våga fråga oss varför de medicinska åtgärderna skiljer sig åt.

Vi behöver också ifrågasätta varför exempelvis enbart en minoritet av alla läkemedelsstudier har inkluderat kvinnor. Det är något som i sin tur har lett till att kunskaperna om kvinnors biologi är avsevärt lägre än kunskaperna om mäns biologi.

Det finns många exempel som påvisar ojämlika förhållanden mellan män och kvinnor, både inom vården och inom forskningen. Forskning om kvinnosjukdomar är i dag inte ett prioriterat område. Det är också svårt för forskare att få anslag. Därför menar Sverigedemokraterna att forskning om kvinnosjukdomar tydligt ska lyftas fram som en prioriterad fråga. Av den anledningen vill vi också se ett nationellt forskningsprogram om kvinnors hälsa.

Arbetet med kvinnors hälsa måste få högre prioritet. Den ojämlika vården när det gäller kvinnor och män måste granskas och analyseras noga för att vi ska kunna få till en förändring.

Fru talman! Jag vill också lyfta upp frågan om livmoderhalscancer. Trots att Sverige har ett omfattande screeningprogram drabbas 550 kvinnor av livmoderhalscancer varje år, och drygt 150 kvinnor avlider årligen av den cancerformen. Det innebär att en kvinna dör av livmoderhalscancer varannan till var tredje dag.

Livmoderhalscancer är den första cancerform som Världshälsoorganisationen har en målsättning om att utrota. Det är ett globalt mål om total eliminering av livmoderhalscancer. Det har också lett till att flera länder runt om i världen har startat ambitiösa utrotningsprogram. Eftersom det är ett virus som ligger bakom i stort sett all livmoderhalscancer kan vaccination och screening med gynekologisk cellprovskontroll användas.

Kvinnor som får vaccin mot humant papillomvirus, HPV-vaccin, skyddas mot livmoderhalscancer i upp till 90 procent. Vi menar därför att kvinnor som genomför sin första screening vid 23 eller 26 års ålder ska erbjudas HPV-vaccination och screening, oavsett var i landet man bor. Därför behöver vi ett nationellt initiativ för att utrota livmoderhalscancer, och staten måste säkerställa att detta kan genomföras genom att täcka regionernas kostnader för detta.

Om vi får upp deltagandet i cellprovskontroller nationellt och samtidigt vaccinerar fler unga mot HPV-viruset kan livmoderhalscancer elimineras på sikt, och liv kommer att kunna räddas. Med ett nationellt program kan det ske inom en period på fem år.

Fru talman! Den psykiska ohälsan är en av vår tids största folkhälsoutmaningar och var det också långt innan covid-19-pandemin drabbade oss. Isolering, ofrivillig ensamhet och ekonomisk sårbarhet är exempel på tillstånd som förstärks under pandemin.

Behovet av en rikstäckande funktion i form av en stödlinje för personer med psykiska besvär och självmordstankar fanns innan pandemin, och efterfrågan har ökat betydligt under pandemin och kan förväntas öka än mer efter den här krisen. Sverigedemokraterna har aldrig ifrågasatt behovet av en rikstäckande stödfunktion. För oss är det självklart att den funktionen ska finnas, och vi har tydligt stått upp för och har belyst vikten av att ta ett nationellt ansvar i frågan.

Visst hade det varit bra om vi hade haft en nationell stödtelefon nu i ett läge där många sitter isolerade och ensamma, där oron växer och där risken för försämrad psykisk ohälsa ökar. I stället väntar vi nu på att Folkhälsomyndigheten ska utreda ett uppenbart behov.

Fru talman! Coronapandemin är även i fortsättningen en prioriterad fråga och kommer säkert också att vara det en lång tid framöver. De senaste dagarna har vi än en gång påmint om och blivit skakade av de fruktansvärda brister som framkommit inom äldreomsorgen under pandemin. De kan i huvudsak hänvisas till sedan tidigare kända strukturella problem inom äldreomsorgen. Det är återkommande, och pandemin har verkligen belyst brister som vi måste ta med oss i arbetet med att bygga framtidens hälso- och sjukvård och morgondagens äldreomsorg.

Smittspridningen i samhället och aktuella frågor om pandemin kommer att fortsätta vara en del av det dagliga arbetet, inte minst i socialutskottet. Det gläder mig att vi under denna mycket speciella tid har kunnat samarbeta väl och enas om viktiga förslag.

Jag vill avslutningsvis tacka utskottet för ett gott samarbete och önska samtliga en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 24 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Det har fortsatt att applåderas från balkongerna. Den personal som har gjort en extrem insats under hela 2020 har blivit synliggjord för det de gör: räddar liv och tar hand om de äldre. Vänsterpartiet instämmer i hyllningarna, men vi menar att vårdanställda och de inom omsorgen ska få bättre arbetsvillkor, löner och arbetsmiljö i stället för ett tomt tack. Vi ska vara stolta över den vård och omsorg som vi har i Sverige. Vi ska värna den, inte privatisera och låta marknaden ta över den.

Återigen vill jag påminna om att det inte är staten och Stefan Löfven som ansvarar för själva vården ute i regionerna. Det gör exempelvis Moderaterna och Kristdemokraterna som styr 13 regioner och Centern som är med och styr 19 av 21 regioner. Jag tycker att vi ibland ägnar oss för mycket åt ett "blame game". Väljarna där ute förtjänar inte det. Man måste se sin egen del i det som sker. Detta är allas ansvar. Ansvaret finns hos alla partier, nuvarande och tidigare regeringar, regioner och kommuner.

Fru talman! Nedskränningar och privatiseringar har lett till en underdimensionerad sjukvård och äldreomsorg med brist på personal, utrustning och skyddskläder. Det har vi fått betala dyrt för under covid-19. Sjukvården har behövt ställa om och fokusera helt på de patienter som har drabbats hårdast av covid-19.

Det har inneburit svåra prioriteringar där operationer och behandlingar som inte har varit livsavgörande har ställts in. Nu ställs de in igen. Om vi hade haft en sjukvård med mer luft i systemen, fler anställda och fler vårdplatser skulle utgångsläget ha varit bättre. Just nu har vi lägst antal vårdplatser per capita inom EU. Detta har pågått sedan början av 2000-talet. Det är inget nytt. Det kom inte i år.

Nu borde, fru talman, långsiktiga satsningar på personal, löner, villkor och kompetensutveckling vara självklara även efter covid-19. Vänstern vill se långsiktiga satsningar på vården och omsorgen. Det är ett måste. I vårt budgetförslag har vi ökade satsningar på sjukvården och i synnerhet i regioner med stor glesbygd. Det behövs en nationell strategi för att skapa tillräckligt många vårdplatser utifrån demografiska behov och krisberedskap.

Regionerna ser olika ut och har olika ekonomiska förutsättningar. Regioner med stor avfolkning och med många fattigpensionärer har svårt att satsa mer pengar. Andra regioner spenderar mycket pengar på konsulter eller på extremt bra villkor för nätläkarbolagen, dessa goldiggers.

Fru talman! Fram till 2026 beräknar man att det behöver nyrekryteras cirka 118 000 personer bara för att behålla samma nivå på vårdens tjänster som i dag. Man behöver en långsiktig utbildningsplan för att utbilda alla dem som kommer att behövas inom vården och omsorgen.

Pandemin slår hårt mot det psykiska måendet. Redan innan pandemin såg vi en ökad psykisk ohälsa. För alla dem som behöver en stärkt psykiatri under pandemin gör vi förstärkningar.

Tänderna är verkligen en klassmarkör, fru talman. Vänsterpartiet vill införa ett kraftigare högkostnadsskydd i tandvården. Förslaget innebär att alla kostnader över 2 000 kronor subventioneras fullt ut under en tolv månadersperiod. Detta är en klassfråga och en fråga om anständighet.

Reformen kostar i runda slängar lika mycket som rutbidragen. Antingen satsar staten på att de som har det allra bäst får hjälp med att hänga upp kristallkronan, skruva ihop möblerna eller vakta huset, eller så satsar man på jämlikhetsreformer som denna.

Man kan skapa ett samhälle där även den som har en undersköterskelön inte undviker tandläkaren för att slippa en ekonomisk katastrof. Man kan ha ett jämlikt samhälle.

Fru talman! Borde vi ha förstått att äldreomsorgen som varit på svältgränsen så länge skulle bli en dödsfälla för så många äldre äldre? Ungefär hälften av de avlidna i covid-19 är just äldre från äldreboenden. De är lätta

offer för ett farligt virus i en äldreomsorg som inte var rustad utan nedrustad.

En person med insatser enbart från hemtjänsten möter i genomsnitt 15 olika personer under 14 dagar. Så såg det ut innan covid-19. Tänk er själva att ha 15 personer springandes hemma!

Andelen personal som följde korrekta hygienrutiner uppgick till 55 procent före covid-19. Detta är en arbetsgivarfråga, och det ser inte särskilt bra ut. Det är först nu när covid-19 har kommit in i äldreomsorgen som man kan höra väldigt upprörda röster. Plötsligt ropar alla partier på fast anställning. Det känns väldigt bra för oss i Vänsterpartiet.

Intresset för förbättrade arbetsvillkor för den stora grupp som arbetar inom äldreomsorgen är också på topp just nu. Jag hoppas att det fortsätter även efter covid-19, för det är viktigt. Det här är en fråga som vi tillsammans måste driva. Vi kan inte bara släppa den efter att covid-19 är över och vi alla har fått vaccin. Det är viktigt att förbättra arbetsmiljön och arbetsvillkoren samt att säkerställa att personal får utbildning och vill stanna kvar inom äldreomsorgen.

Men fortfarande smittas äldre på äldreboenden, fru talman. Det saknas fortfarande skyddsutrustning, och fortfarande vimlar det av timanställda. Jag hoppas att de äldre den här gången får en bedömning av en läkare på plats, inte en som via mobil ordinerar palliativ vård. Det är ovärdigt. Det är de som byggde vårt land som inte fick dessa besök. Det är väl ändå regionernas ansvar.

Fru talman! Personalen är nyckeln till möjligheten att ha hög kvalitet inom äldreomsorgen. Därför har Vänsterpartiet i dag lagt ett utskottsinitiativ i finansutskottet om att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med förslag om ökade resurser till äldreomsorgen. Medlen ska användas för att höja kvaliteten inom äldreomsorgen genom ökad bemanning och omvandling av visstidstjänster till tillsvidaretjänster. Nu finns det full access till det här i finansutskottet. Vi hoppas förstås att detta kan bli verkligt genom oss tillsammans.

Det krävs trygga fasta anställningar på heltid, ökad personaltäthet och satsningar på fortbildning. Det ska vara frivilligt med delade turer, och man ska få betalt hela dagen. Stärkt medicinsk kompetens är superviktigt. Det ska finnas sjuksköterskor och läkarkontakter på plats. Människor ska få ha en utvecklande fritid och sociala aktiviteter. Det borde vara de äldres tur nu. Det tycker vi, och jag hoppas att ni andra tycker detsamma.

Fru talman! Ska sexåringar lära sig simma oavsett var de bor, oavsett om de bor på Järva eller i Lomma? Det tycker vi. Vi vill ha fri simskola för sexåringar och förebyggande verksamhet. Detta är att satsa förebyggande.

Människohandel och prostitution går hand i hand. Här behöver vi satsa. Vänsterpartiet vill se ett nationellt resurscentrum mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Ingen kvinna ska under slavliknande förhållanden hamna i Sverige och utnyttjas.

Alla vill ha ett jobb att gå till och en löning som trillar in i slutet av månaden. Man vill kunna köpa skridskor till barnen och ställa vettig mat på bordet. I en tid då många, speciellt från partierna till höger, kallar sjukpenning för bidrag i stället för försäkring är förstås försörjningsstöd extra känsligt. Att-skylla-sig-själv-syndromet får inte bli normen, men det har

Prot. 2020/21:56
17 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Prot. 2020/21:56
17 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

blivit det i ett samhälle där så många inte fattar att man plötsligt kan bli sjuk och utförsäkrad. Plötsligt kan man bli fattig, helt enkelt.

Vi tycker inte att barnen ska straffas för att mamma inte klarar sig trots sitt jobb eller kanske har blivit utförsäkrad av Försäkringskassan, vilket i dag tyvärr är väldigt vanligt. Vi vill därför höja anslaget till riksnormen för försörjningsstöd. Barn ska inte straffas för föräldrars tillkortakommanden. Barn ska inte känna sig mindre värda än andra barn. Kanske mammas lön från fyra rutjobb hemma hos von Schnabel och andra inte räcker till, fast mamma anstränger sig väldigt. Jag tror att vi har råd med anständighet.

Till alla er som jobbar hela julen inom vården och omsorgen: Det är många som kommer att backa era krav på en vettig arbetsmiljö och vettiga löner. Sverige kan bättre.

Jag vill passa på att tacka hela utskottet, som har jobbat så bra ihop, för ett gott samarbete. Jag tycker det, fast jag ibland har en hård ton. Vi har gjort väldigt mycket tillsammans, mer än vad jag någonsin trodde. Jag vill önska både er och personalen här, som sliter med oss, en god jul och ett gott nytt år. Vi får hoppas att vi alla kan vandra ut härifrån väldigt vaccinerade den sista juni, hör ni!

Anf. 25 SOFIA NILSSON (C) replik:

Fru talman! Jag instämmer i Karin Rågsjös analys att alla verkligen behöver hjälpas åt under pandemin. Jag instämmer också i Karin Rågsjös mening att vi inte ska ägna oss åt något "blame game" och peka finger. Ändå är det precis det som Karin Rågsjö gång på gång ägnar sig åt genom att peka finger och utpeka privata företag inom vård och omsorg som goldiggers som inte ställer upp. Jag tycker att detta är en felaktig bild, och jag vänder mig starkt emot den. Jag tror inte att Karin Rågsjö är uppdaterad kring vad de privata vårdföretagen gör. Som upplysning vill jag därför meddela att till exempel Aleris och Proliva har snabbutbildat personal och lånat ut till exempelvis Region Stockholm för att underlätta situationen. Sophiahemmet utbildar personal i rasande fart för att kunna avlasta och underlätta situationen.

Min fråga till Karin Rågsjö är hur hon anser att Vänsterpartiets argumentation bidrar till denna typ av goda initiativ och samarbete som finns.

Anf. 26 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Sofia Nilsson för frågan. Som alla vet är vi emot vinster i välfärden, men vi är inte emot själva bolagen.

Jag bor i en region där det finns väldigt många privata aktörer. Det har inneburit en stark fragmentisering av vården. Vården i Stockholmsregionen, som är den region som har mest privata utförare, både inom äldreomsorg och inom vård, har blivit väldigt tudelad. Den hänger liksom inte ihop.

Vad vi har sett under pandemin är att det här inte längre funkar. Det är inte så att jag bara säger det rakt ut i luften, utan det är personal anställd i den offentliga vården i Stockholm som säger det. Den offentliga vården blir på något sätt ursköld, för det är så många som tas ifrån den offentliga vården och landar i den privata vården. Visst gör de insatser. Men nu är det också så att Region Stockholm uttryckligen har bett de privata vårdgivare som finns att hjälpa till i det extremt akuta läge som råder. Det har

inte funkat så bra. Det är inte så många som kommer skyndande till akut-sjukhusen och till avdelningarna.

Jag tycker att det här är ett problem. Jag har inga problem med privata vårdgivare, men vården måste hänga ihop. Vården måste fungera i en region. Det gör den inte längre i Stockholmsregionen, vilket jag är ytterst bekymrad över.

Ja, jag kallar nätläkarbolagen för golddiggers. Det gör jag eftersom de i den här regionen har sett till att få över patienter exempelvis genom en väldigt speciellt konstruerad app. Det har varit mycket skrivelser om det. Man har fått över patienter från vårdenheter och vårdcentraler till sin egen verksamhet. Det finns svart på vitt om det.

Jag tycker att man ska hjälpas åt. Jag tycker inte att man ska fokusera på den vinst man kan krama ut.

Anf. 27 SOFIA NILSSON (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Karin Rågsjö för svaret.

Jag tycker fortfarande att det är väldigt synd att Vänsterpartiet ständigt ägnar sig åt detta peka finger-beteende. Återigen: I pandemin har vi faktiskt sett privata företag som gått före, exempelvis inom äldreomsorgen. Ett av dem var först ut med att införa munskydd och se till att både skydda personalen från att föra in smittan och skydda de äldre från att bli smittade. Därför tycker jag att det är väldigt tragiskt när man hela tiden håller på och pekar finger åt de privata.

Vad gäller det som Karin Rågsjö tog upp i sitt svar angående att den offentliga vården blir ursköld för att personal flyr den tycker jag att det hade varit snyggt av Vänsterpartiet att svara på hur man i så fall ser till att stärka den offentliga vården, så att personal väljer att stanna kvar. Någonstans finns problem som gör att man väljer den privata sidan.

Anf. 28 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Nu är det ju så att det har varit en väldig rush på vårdval i just Stockholmsregionen. Jag kanske låter som helt fixerad vid Stockholm, men detta är sant. Det har också skett en väldig nedbantning av den offentliga vården i Stockholmsregionen. Det kan personal berätta om – läkare, sjuksköterskor och undersköterskor. Det har länge varit underbemannat i Stockholmsregionen, och det har förts en väldigt dålig personalpolitik.

Jag tycker att man ska höja lönerna, ge människor bättre villkor och anställa fler, så att det helt enkelt blir en anständig vård. Stockholmsregionens problem just nu ser ut som de gör för att det inte fanns någonting att utgå från – det fanns för få anställda redan när pandemin drog igång. Jag tycker att detta är superviktigt.

Jag är helt övertygad om att det finns massor av privata vårdgivare som gör ett jättebra jobb. Men vinsterna är fortfarande en jättefråga, tycker jag.

Anf. 29 KRISTINA NILSSON (S):

Fru talman! Jag är oerhört stolt och tacksam över vad mina tidigare kollegor, nämligen personalen inom sjukvården och äldreomsorgen, presterar, inte bara nu under pandemin utan 24 timmar om dygnet sju dagar i veckan året om. Ni är verkligen fantastiska!

Prot. 2020/21:56
17 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Den här debatten ska handla om statens budget för nästa år. Precis som Karin Rågsjö hoppas jag att det året kommer att se avsevärt annorlunda ut än vad det här året har gjort.

Budgeten omfattar väldigt mycket. Här ingår hälso- och sjukvård, folkhälsa, funktionshinderspolitik, äldreomsorg och politik för sociala tjänster. Den omfattar även anslag till våra myndigheter. De nämner vi sällan i våra debatter. Det är Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten och Läkemedelverket med flera. De viktiga funktioner som våra myndigheter har. De har blivit lite publika i och med den situation som råder med anledning av pandemin.

Jag vill också passa på att nämna att det har presenterats tolv extra ändringsbudgetar under det gångna året för att bekämpa just pandemins skadeverkningar. Jag tänker precis som en tidigare ledamot i debatten inte ägna pandemin den största delen av mitt anförande i dag. Den tror jag att vi kommer att fortsätta att ha i fokus i många och långa debatter framöver.

Som socialdemokratisk ledamot är jag otroligt stolt över den här budgeten, som är den mest omfattande jag sett på decennier. Jag kan faktiskt inte minnas att det här utgiftsområdet någonsin, vad jag har lyckats hitta i mina tillbakaforskningar, har haft någon budget som varit mer omfattande än den här.

Det säger sig självt att det inte går att lyfta fram alla enskilda satsningar som görs på alla de politikområden jag nämnde inledningsvis, utan jag väljer att göra några nedslag.

Jag börjar med hälso- och sjukvården. Här tillför regeringen och samarbetspartierna generella statsbidrag som är de största som någonsin har tillförts. Det är viktigt att det är generella tillskott, eftersom det naturligtvis är stor variation mellan regioner och kommuner i vad pengar behöver användas till och på vilket sätt. Här vill jag betona det oerhört viktiga ansvar som de lokala företrädarna har i regioner och kommuner att använda resurserna smart och bra.

Primärvården är en av mina hjärtefrågor. Den har debatterats de senaste 20 åren. Nu äntligen känner jag att det görs stora satsningar på primärvården – kombinerat med att ett första steg i en primärvårdsreform.

När det gäller cancervården behöver tillgängligheten verkligen öka. Vi måste jobba med att minska de regionala skillnaderna. Vi måste hantera det uppdämda vårdbehov som finns efter covid-19. Hela vårdkedjan behöver stärkas i cancervården.

Det är samma när det gäller ambulanssjukvården. Personer som har behov av akutsjukvård har ofta också behov av ambulans. Vårdkedjan måste hänga ihop, och kompetensen måste finnas.

Vi behöver stärka förlossnings- och kvinnosjukvården. Den redan pågående satsningen för att stärka detta är stor, och den kommer att fortsätta och öka. Jag är glad att frågan om jämställdhet inom hälso- och sjukvården lyfts upp i debatten. Det talar vi absolut inte tillräckligt ofta om.

Vi vill bekämpa den psykisk ohälsan. Det är ett prioriterat område för regeringen och samarbetspartierna. Den problematiken känner vi väl till. Den har ökat under en längre tid, och den kommer att öka ytterligare i den situation som vi har.

De senaste dagarna och alltsedan pandemin inleddes har ett enormt fokus legat på äldreomsorgen. Jag välkomnar verkligen att alla har visat ett större intresse än någonsin för äldreomsorg. Om vi tittar tillbaka på våra tidigare utgiftsområdesdebatter har äldreomsorgen verkligen inte fått stå särskilt mycket i fokus.

Efter att ha ägnat större delen av mitt yrkesverksamma liv åt att jobba ute i äldreomsorgen med de gamla, och därmed följt den politiska debatten, kan jag konstatera att vi nu äntligen börjar debattera det som är det allra viktigaste. Äldreomsorg med hög standard och av god kvalitet måste få kosta mer pengar.

Därför är jag stolt över att regeringen tillför 4 miljarder just till äldreomsorgen. Det är som jag har sagt i i stort sett samtliga debatter: Ingen omsorg är bättre än den omsorg personalen förmår prestera där ute i det särskilda boendet eller hemtjänsten. Det handlar om arbetsvillkor, arbetsmiljö, kompetens, ledning och sist men inte minst att man är tillräckligt många. Därför förväntar jag mig att de kommunala beslutsfattarna snarast börjar jobba med det nu, för pengar finns. Men det kommer att behövas mer pengar.

Äldreomsorgslyftet som regeringen presenterat innebär att 10 000 personer har möjlighet att utbilda sig. I vilket annat yrke tolereras det att helt utbildad personal arbetar? Jag är glad över att många kommuner redan tagit detta till sig och satt igång med utbildningarna.

Undersköterska ska bli en skyddad yrkestitel. Det är ett sätt att säkerställa att arbetsgivarna kan känna sig trygga med personalens kompetens när den anställs, och vårdtagarna kan känna sig trygga med en tillräcklig kvalitet i sin omvårdnad.

Regeringen inför ett statsbidrag för att främja ett hållbart arbetsliv i vård och omsorg. Det behövs verkligen. Nu kan vi börja förbättra arbetsmiljö och arbetsvillkor.

Jag vill också nämna forskning inom äldrevårdens område. Vi behöver få fram evidensbaserade metoder kring vad som är best practice när man tar hand om äldre. Det handlar om hur skador och sjukdomar kan förebyggas långt upp i åldrarna och hur äldre kan rehabiliteras på bästa sätt.

Det arbete som pågår med att ta fram en fast vårdkontakt i hemtjänsten och en fast läkarkontakt i primärvården är också väldigt viktigt för våra äldre.

Fru talman! Sammanfattningsvis är jag oerhört stolt över att den socialdemokratiska ledda regeringen tillsammans med sina samarbetspartier nu lägger fram en oerhört stark budget på riksdagens bord. Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 30 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! Vi befinner oss i en prövningens tid. Coronapandemin som finns i landet har på ett eller annat sätt berört oss alla.

Vissa kanske har blivit drabbade och sjuka själva. Andra kanske har en mamma eller pappa, vän eller anhörig, mormor eller morfar som avlidit i sviterna av covid-19. Andra har i hög grad drabbats genom att de arbetar inom vården, i äldreomsorgen, hemtjänsten eller intensivvården.

Pandemin har slagit skoningslöst mot landet med dödstal på över 7 600 personer fram till i dag. Inte minst har smittan slagit hårt mot våra äldre. Nästan nio av tio som avlidit var 70 år eller äldre. Drygt en fjärdedel hade

hemtjänst. Nära hälften bodde på särskilt boende. Bakom varje siffra finns en individ, en person som har lämnat oss för tidigt, där finns en familj eller nära anhörig som har mist sin livskamrat.

Fru talman! Det som inte fick hända, det hände. Smittan tog sig in på våra särskilda boenden och resulterade i otäckt höga dödstal.

De berättelser som vi fått ta del av handlar om hur äldre inte har fått en individuell bedömning, inte fått syrgas, hur anhöriga inte har kunnat vara med i livets slut, och hur vårdpersonal upplever att de har blivit lämnade vind för våg utan att veta exakt hur de ska kunna hantera situationen. Det är både ovärdigt och upprörande.

Precis som i våras ser vi nu hur smittspridningen är på en väldigt hög nivå och hur den återigen har tagit sig in på våra många äldreboenden. Här måste nu regeringen på allvar ta sitt ansvar och vara självkritisk för att kunna dra rätt slutsatser och vara handlingskraftig framåt.

Precis som både IVO:s granskning och Coronakommissionen pekade på så måste landets äldreomsorg stärkas på många plan. För krisen är långt ifrån över. Vi måste fortsatt göra allt vi kan för att se till att sjukvården och äldreomsorgen har de resurser och verktyg som krävs, både nu och på lång sikt.

Fru talman! Den budget som vi i dag debatterar har i hög grad påverkats av pandemin. Det är en budget där äldreomsorgen och sjukvården får miljardtillskott. Totalt handlar det om nästan 20 miljarder till välfärden.

Jag kan säga att det är med stolthet som jag och Centerpartiet är med och lägger fram denna budget eftersom det är en av de största satsningarna på svensk äldreomsorg någonsin. För om det är något område där vi verkligen ser att vi måste satsa i pandemins spår, så är det just äldreomsorgen. För även om situationen många gånger just nu känns nattsvart och kritiken från IVO och Coronakommissionen är både skarp och tung måste vi ta sikte på att rikta in oss på åtgärder som har effekt både här och nu och på lång sikt.

Budgeten för 2021 innebär som sagt mycket stora satsningar på Sveriges kommuner och regioner. Det handlar bland annat om generella statsbidrag, stöd till hanteringen av uppskjuten vård och kraftfulla förstärkningar av äldreomsorgen. Men i budgeten finns även stora och viktiga satsningar för psykisk ohälsa samt förlossningsvård och kvinnors hälsa.

Fru talman! Ansvaret vilar nu tungt på oss alla att lägga grunden för en äldreomsorg med hög kvalitet och trygghet. Förutom ett generellt lyft på 4 miljarder får kommunerna nya bidrag till utvecklingen av den lokala demensvården, vilket är en välkommen satsning.

Under det här året har vi fått ta del av kritik och brister inom äldreomsorgen som har skakat om många i grunden. En av de allvarligaste bristerna handlar om att äldre inte har fått en individuell medicinsk bedömning på särskilda boenden. Denna kritik är mycket, mycket allvarlig och något vi måste vidta åtgärder mot på en gång.

Att man får en individuell medicinsk bedömning är en lagstadgad rättighet, och att frånga det är något som vi absolut inte kan acceptera. För att säkerställa detta krävs hårt arbete. Dels krävs ett bättre samarbete och en samordning mellan kommun och region, dels, och framför allt, handlar det om att det måste finnas läkare att tillgå i regionerna för kommunerna.

Här behöver vi göra åtgärder både på kort och på lång sikt. Här ser vi i Centerpartiet primärvårdsreformen och målet om fast läkare och nära

vård som viktiga komponenter. Just nu rullar vi ut en primärvårdsreform som syftar till att alla ska få en fast läkare och att vården ska bli tillgänglig både digitalt och fysiskt.

Just en fast läkarkontakt är många gånger avgörande för att vi ska kunna erbjuda en trygg och säker vård för våra äldre. Att känna sin läkare vid namn och att veta att han eller hon känner en själv skapar trygghet för både de äldre och deras anhöriga och lägger grund för en bra bedömning och planering av vården.

Men den medicinska bedömningen och den medicinska kompetensen i äldreomsorgen handlar inte bara om läkare. En minst lika viktig kategori av personal för just medicinsk bedömning är våra sjuksköterskor, som många gånger utgör basen för kommunernas hälso- och sjukvårdsinsatser inom äldreomsorgen.

Just nu satsar vi kraftfullt på stöd till utbildning och på att lyfta vårdyrkena. Den kritik som Coronakommissionen framför handlar bland annat om bristande medicinsk kompetens och utrustning på särskilda boenden. Här spelar som sagt sjuksköterskorna en viktig roll.

Kommissionen pekar på att som huvudregel bör en sjuksköterska finnas tillgänglig på varje särskilt boende dygnet runt under veckans alla dagar. Om vi ska klara detta bemanningsmål som kommissionen lägger fram måste vi göra mer för att fler sjuksköterskor ska vilja arbeta inom äldreomsorgen. Vi måste få fler att utbilda sig, och vi måste få fler att vidareutbilda sig till specialistsjuksköterska. Här finns stora satsningar i årets budget.

Bristen på sjuksköterskor är något som Centerpartiet har uppmärksammat tidigare och där vi har lagt fram en lång rad med förslag på åtgärder under många år. Bland annat kan man nu, tack vare fjolårets satsning i budgeten, få betald utbildning till specialistsjuksköterska. Det är någonting som har stor betydelse även nu.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram Äldreomsorgslyftet, som handlar om en satsning på 2,2 miljarder under 2020 och 2021 och som riktar sig till vår viktiga personal som finns inom äldreomsorgen dygnets alla timmar och veckans alla dagar.

Äldreomsorgslyftet syftar till att förbättra personalförsörjningen och göra det mer attraktivt att söka jobb inom äldreomsorgen. Denna satsning syftar också till att stärka kompetensen inom vård och omsorg genom att ge ny och befintlig personal möjlighet att genomgå utbildning till vårdbiträde eller undersköterska på betald arbetstid. Det är en satsning som på lång sikt kan höja kvaliteten inom äldreomsorgen från grunden.

Det finns väldigt många fler satsningar i den budget som vi presenterade tillsammans med Liberalerna och regeringen. Men med tanke på den pandemi som vi befinner oss i och de brister som uppmärksammats inom äldreomsorgen valde jag att uppehålla mig kring just äldreomsorgen under dagens debatt.

Med de historiskt stora satsningar som vi nu gör på kommuner och regioner lägger vi en bra ekonomisk grund för att påbörja de förbättringar som så väl behövs.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Prot. 2020/21:56
17 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Anf. 31 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! Det är en stor del av budgeten inom det sociala området som vi diskuterar i dag, 102 miljarder, och behoven är sannolikt mycket större än så.

Jag vill lyfta fram det vi liberaler är glada över att ha fått med: att timpenningen och schablonen för den personliga assistansen har höjts. Det innebär mer i plånboken för dem som arbetar med detta men också möjlighet till mer arbetsledning, kompetensutveckling och så vidare. Det är inget enkelt jobb att arbeta som assistent.

Det här är en fråga som startade i Socialstyrelsen i början av 80-talet, då Karl Grunewald var så tydlig med att människor med funktionsvariationer ska kunna leva liv som alla andra.

Det har också kommit pengar till ambulanssjukvården. Jag, som isolerade mig som lydig 70-plussare på vår skärgårdsö i Stockholms extrema glesbygd, kan vittna om hur viktig ambulanssjukvården är. Den räddar liv.

Vi gläds också åt god och nära vård, som är väldigt nära den husläkarreform som vi i Liberalerna började driva på 70-talet. Detta kan ge en nära vård, en kontinuitet och en tillfredsställelse hos dem som söker vården men också hos dem som arbetar i den. Det skapar också förutsättningar för kontinuiteten, som betyder mycket för arbetsglädjen.

Jag som jobbar så mycket med äldrefrågorna gläds naturligtvis åt den här budgeten. Det var också någonting som vi började arbeta med under min tid i Socialstyrelsen. Det var inte värdigt att sluta sitt liv i tolvbäddsrum i långvården. Man måste kunna få leva så länge som möjligt i det egna hemmet, och om hemmet är för opraktiskt måste man kunna få leva i en lägenhet – det vi i dag kallar för särskilda boenden.

I sammanhanget måste vi dock komma ihåg att det här är en stor och växande generation där det kanske är 7–8 procent som behöver omfattande insatser och hjälp med sitt dagliga liv. Alla de andra utgör en resurs i samhället. I förra veckan kom en utredning om hur vi tar bättre vara på den seniora arbetskraften i vårt samhälle. De är så viktiga, och det är viktigt att de finns kvar i arbetslivet – de som vill och kan – för att vi ska ha råd med den välfärd som vi i socialutskottet diskuterar här i dag.

Jag är därför väldigt glad över Äldreomsorgslyftet och att man inom ramen för sin tjänst kan få lära sig mer så att man kan gå från biträde vidare till undersköterska och kanske också vidare till att bli sjuksköterska. Det är viktigt att man får den möjligheten. Vi har också de andra pengarna som är avsatta – 4 miljarder till äldreomsorgen.

Jag har fått en djupare insikt i hemtjänst och hemsjukvård nu under den utredning som jag har lett. Det ser oerhört olika ut över landet. Vi beskriver nu – och det beskrivs i samband med Coronakommissionen – all bedrövlig verksamhet som finns. Men det finns också väldigt bra verksamhet, och om man tittar på deras budgetar ser man att det inte kostar mer att ha hög kvalitet. Om man har hög kvalitet och en bra arbetsledning blir det ingen personalomsättning och inte så höga sjukskrivningstal. Det är alltså personalomsättning och dålig kompetens hos medarbetarna som kostar här. Och det är inte deras fel; de har inte haft möjlighet att utbilda sig.

Den missuppfattning som finns i samhället blir så tydlig. Detta är inga enkla jobb. Det är kvalificerat arbete att möta andra människors behov – de saker man inte klarar själv.

Det är också ensamma jobb, under tidspress. Jag blir galen över de minuträkningar som biståndshandläggare lägger ut. Det tar olika lång tid att gå på toa olika dagar. Det tar olika lång tid att äta beroende på vad som ligger på tallriken. Man måste göra en helhetsbedömning så att man kan arbeta utifrån dagsbehovet hos den enskilde.

Jag kommer att dra över någon minut – förlåt. Men jag måste få tillägga: Nu flyttar sjukvården från sjukhusen in i människors vardagsrum och sängkammare. Vi har i min utredning föreslagit en fast omsorgskontakt, som ska kunna hålla ihop det hela genom sin dagliga kännedom om individerna. Hemtjänsten måste kunna samarbeta med hemsjukvården och med olika professioner som logopedier och fysioterapeuter. Man måste veta att det, när Kalle eller Anna börjar verka sämre efter att ha bytt läkemedel, kan handla om en läkemedelsbiverkan. Detta är kvalificerade jobb som kräver undersköterskekompetens. Jag hoppas att socialministern kommer att nämna några ord om vad som händer när det gäller skyddad yrkestitel för undersköterskor och andra.

Om vi går vidare med de förslag som finns och konkretiserar dem i stället för att de, som tidigare utredningar sedan äldrerreformens tid, blir papperstigrar tror jag att det får status att arbeta i denna verksamhet. Jag är övertygad om att man då varje dag kan gå hem och känna stolthet över att man har gjort vad som behövdes för Anna, Kalle och deras närmast anhöriga. De som berörs är ju omsorgstagaren själv, de anhöriga och personalen. Om alla mår bra får vi ett bra samhälle.

I detta anförande instämde socialminister Lena Hallengren (S).

Anf. 32 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP):

Fru talman! För precis ett år sedan stod vi här och debatterade samma budget, fast en helt annan, för året som gått. Strax skulle 349 ledamöter ta sig in här i salen för att votera en sista gång innan juledigheten. Utanför riksdagen, på Drottninggatan, trängdes människor med varandra i affärerna för att handla det som behövdes inför den stundande ledigheten.

Då var vi helt ovetande om vad som komma skulle. Världen såg helt enkelt annorlunda ut. Det finns ett nu och ett då. När jag tittar på filmer som spelades in innan coronapandemin reagerar i alla fall jag när jag ser att folk trängs. Jag tänker lite: Vad gör de? Hela världens befolkning har tvingats att anpassa sig.

Den 16 januari skrev Folkhälsomyndigheten på sin sida att ett nytt virus upptäckts i Wuhan i Kina. Man såg inte att det fanns någon risk för att det skulle ta sig till Sverige. Nu vet vi bättre. Vi vet att hälsohoten är gränsoverskridande och att de lätt tar sig från en världsdel till en annan och blir till en pandemi. Vi har lärt oss väldigt mycket på detta, och det har blottat många sprickor i våra system, såväl i vårt eget land som internationellt.

I somras hade jag nöjet att få delta i FN:s konferens om Agenda 2030. Precis som här i Sverige var det covid-19 som var det stora samtalsämnet – oron för att den fattigare delen av världen skulle lämnas efter, att bistånd och utvecklingsamarbete skulle dras in, att vacciner inte skulle komma hela världen till del och att kvinnor skulle råka illa ut.

Fru talman! Covid-19 har verkligen satt ljuset på de sprickor som redan fanns i våra samhällen. I går fick vi lyssna på coronakommissionen, som berättade om hur det har sett ut inom äldreomsorgen. Detta är såklart skakande nyheter – eller kanske inte egentligen nyheter, för vi har ju under ganska lång tid sett att det har funnits sprickor inom äldreomsorgen. Det är sprickor som tyvärr ingen regering har tagit tag i.

Fru talman! Om man tittar på äldreomsorgen ser man att det finns två sidor. Dels handlar det om hur arbetsmiljön ser ut i denna kvinnodominerade bransch, där många saknar en fast anställning och väldigt många rings in på timmar. Det är ett lågstatusarbete, som förtjänar så mycket mer.

Mina vänner, vi har 2 miljoner pensionärer i Sverige som tar del av äldreomsorgen inom hemtjänst eller särskilt boende. Här måste vi lägga våra resurser. Det är helt fantastiskt att vi alla nu står och pratar om hur viktigt detta är. I statsbudgeten för 2021 gör vi en historisk satsning just på äldreomsorgen. Vi är ju överens om att vi måste ordna med detta.

Jag tror att alla borde sätta sig ned och tänka lite på hur fasansfullt det skulle vara om jag, som i dag sköter mig själv och inte behöver hjälp med någonting utan är stark, klarar mig och har hälsan, plötsligt hamnade i en situation där det på ett par veckor kommer kanske tio olika personer som ska duscha mig. Det är personer vi inte känner, som kommer in där för att sköta det allra intimaste. Detta är kränkande och något som ingen ska behöva utsättas för.

De finns två sidor av myntet. Vi måste höja statusen, förbättra de strukturer som finns när det gäller dem som arbetar inom äldreomsorgen och förbättra den medicinska tillgången inom äldreomsorgen. Vi lever längre, och vi behöver mer vård. Sedan måste vi se till att alla människor i vårt vackra Sverige har rätt till en värdig ålderdom. Då måste det vara bättre villkor i äldreomsorgen.

Fru talman! Vår sjukvård har slitit hårt. Med resurser som trots allt är ändliga har man lyckats stretcha sig enormt, och det gör man fortfarande på grund av den smittspridning som sker. Fram till i dag har över 7 000 människor fått sätta livet till i pandemin. Det är 7 000 människor för mycket.

Det viktiga är att vi verkligen värnar den medicinska personal vi har i vårt land och ser till att de har goda anställningsformer.

Där är en viktig satsning i budgeten den så kallade återhämtningsbonusen. Den ska hjälpa till att göra arbetsmiljön bättre och lätta lite på trycket för dem som jobbar just inom vården och omsorgen.

Fru talman! Vi har gjort många stora satsningar i den här budgeten. Det är en historisk satsning på hälso- och sjukvården och den sociala omsorgen, och jag är väldigt stolt över det budgetsamarbete som vi har inom januaripartierna. Vi uträttar väldigt många bra saker i den riktning som vi behöver gå när det gäller primärvårdsreformen, äldreomsorgen och inte minst psykiatrin.

Vi vet tyvärr att det är många unga som mår dåligt i vårt land, och det har ställts på sin spets under coronapandemin. Vi vet att många är ensamma, känner sig utsatta och känner en oro. Därför är det väldigt viktigt att vi fortsätter att satsa på psykiatrin.

Det här är inte någonting som vi är oense om mellan partierna i socialutskottet. Men nu genomför vi det i den här budgeten, och det är jag väldigt stolt och glad över.

Med det, fru talman, vill jag tacka för ordet och yrka bifall till utskottets förslag och till propositionen. Jag ser fram emot att lyssna på vår eminenta socialminister härnäst.

Anf. 33 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Under hela december har riksdagen debatterat regeringens budgetproposition för 2021. Sist ut är utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg – frågor som sannerligen har stått i fokus under det år som har varit.

Aldrig förr har väl vägvalet mellan att investera i välfärden och att sänka skatter varit tydligare. Under den förra mandatperioden valde regeringen en ny väg. Vi valde bort stora skattesänkningar och investerade över 35 miljarder i välfärden. Samtidigt betalade vi av på statsskulden och byggde en buffert att använda i sämre tider.

Innan krisen bröt ut var 350 000 fler i arbete jämfört med när Stefan Löfven blev statsminister. 100 000 fler jobbade i välfärden, och det fanns 100 000 fler utbildningsplatser, många av dem till välfärdsyrken. Dessutom var ekonomin i ordning. Det fanns resurser att ta av. Den gemensamma styrka vi har byggt upp har använts för att rädda liv, jobb och svensk välfärd.

Sedan virusutbrottet har regeringen, Centerpartiet och Liberalerna presenterat krisåtgärder i inte mindre än 13 extra ändringsbudgetar. Det handlar om åtgärder för över 250 miljarder kronor innevarande och nästkommande år. Det är så mycket pengar, men det är åtgärder som stärker sjukvården och äldreomsorgen. Det är åtgärder som räddar svenska jobb och företag. Det är åtgärder som stärker tryggheten för den som blir arbetslös.

Året som gått visar varför vi behöver ett starkt samhälle som kan hantera påfrestningar, ett samhälle som förmår agera i kris. Året som gått har också visat riskerna med att försvaga samhället, om det så sker genom gigantiska skattesänkningar eller genom nedrustning av offentliga strukturer.

Sverige har, som många har sagt från den här talarstolen, världens kanske bästa vård- och omsorgspersonal. Vi har smittskyddsenheter i hela landet, men tidigare regeringar av olika färg har avvecklat de lager av skyddsutrustning som en gång fanns. Avregleringen av apoteksmarknaden har försvårat möjligheterna till en robust försörjning av läkemedel.

Den utredning som regeringen tillsatte 2018 om hälso- och sjukvårdens beredskap har ännu inte hunnit presentera några förslag, men våra institutionella strukturer var till en början inte tillräckligt förberedda för den här pandemin. Lagstiftningen var inte tillräckligt utvecklad.

Mest uppenbart har detta blivit inom äldreomsorgen. Coronakommissionen presenterade i tisdags sitt första delbetänkande. Kommissionen konstaterar att äldreomsorgen, trots storartade insatser från chefer och personal, inte stod tillräckligt väl förberedd. Man beskriver äldreomsorgen som en resursmässigt eftersatt del av samhället med en undervärderad yrkeskår.

För de här strukturella bristerna bär regeringen, liksom tidigare regeringar, det yttersta ansvaret. Jag känner det ansvaret. Om tidigare regeringar känner samma ansvar är svårare att få svar på, men trots stora investeringar under den förra mandatperioden skulle vi ha kunnat göra mer.

Prot. 2020/21:56
17 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Vi borde för många år sedan ha skyddat yrkestiteln undersköterska, något som Barbro Westerholm tidigare nämnde. Vi borde för många år sedan ha tagit fram en äldreomsorgslag. Framför allt borde vi ha försäkrat oss om att de medel som staten tillskjutit kommuner och regioner i högre grad kommit äldreomsorgen och äldre vården till del. Det är högst rimligt att det lyfts i dagens debatt.

Utgiftsområde 9 är stort. Det är svensk välfärd. Det omfattar hälso- och sjukvårdspolitiken, folkhälsopolitiken, funktionshinderspolicen och politiken för sociala tjänster. Låt mig bara nämna några exempel.

Vi ökar timschablonen för den personliga assistansen med 3 ½ procent. Vi fördubblar stödet till Svenskt Demenscentrum. Vi satsar på Statens institutionsstyrelse och subventioner för familjehemsplaceringar.

Regeringen skjuter därutöver i budgeten till 4 miljarder kronor till regionerna för hanteringen av uppskjuten vård, 100 miljoner till förstärkt ambulanssjukvård, 100 miljoner till stärkt cancervård, återhämtningsbonus och traumastöd.

Att beta av den vårdskuld som pandemin har inneburit kommer att bli ett mycket stort och mycket svårt arbete för regeringen och för regionerna. Tillgängligheten till svensk sjukvård behöver strukturellt förbättras.

Regeringen har därför tillsatt Sveriges första nationella tillgänglighetsdelegation. Delegationen ska både stödja regionernas arbete och se över nationella insatser, till exempel en utvecklad vårdgaranti. Det här är rätt väg att gå: samarbete över olika beslutsnivåer och gränser. Problem löser vi bäst gemensamt.

Vi ska också strukturellt förstärka primärvården. Jag är glad för att januariavtalet så klart slår fast att vi ska driva igenom en primärvårdsreform under den här mandatperioden. Sofia Nilsson har förtjänstfullt använt en del av sitt anförande till att beskriva det arbetet. Jag vill också tacka Centerpartiet och Liberalerna för vårt goda samarbete i arbetet med att utveckla den nära vården.

Att stärka rätten till en fast läkare, att skjuta till 3,3 miljarder kronor per år till den nära vården och en proposition för att skärpa lagstiftningen är åtgärder för att bättre bygga hälso- och sjukvården i Sverige.

En fast läkare är inte bara praktiskt för både patienter och läkare. Det höjer också kvaliteten i vården. Alldeles särskilt gör det för våra allra äldsta.

Att reformera primärvården är något som många regeringar har gett sig på förut. Jag är ytterst ödmjuk inför den uppgiften, men jag känner också att stödet för att göra det är mycket starkare än det tidigare har varit.

Låt mig återvända till det som jag började med, nämligen äldreomsorgen. Regeringen föreslår i budgeten 7,4 miljarder, en enormt stor satsning på äldreomsorgen. 3,4 miljarder ska användas till Äldreomsorgslyftet, som innebär att både den som är nyrekryterad och den som redan är anställd i äldreomsorgen får möjlighet att studera till vårdbiträde eller undersköterska på betald arbetstid. Staten står för kostnaden för den tid som den anställda är frånvarande på grund av studierna. Arbetsgivaren garanterar en fast anställning.

Vi bereder också lagförslag för att skydda yrkestiteln undersköterska. Det är väldigt avgörande för att kunna få till en ökad status, att känna att man inte blir ersatt av vem som helst när man kanske blir sjukskriven eller är föräldraledig, går på semester eller behöver vara ledig. Det stärker inte

självkänslan att vem som helst kan ersätta en. Detta är en väldigt viktig del.

Vi kommer som aviserat att tillsätta en utredning om en ny äldreomsorgslag. Inom Regeringskansliet bereds också Barbro Westerholms förslag i den utredning som nyligen lämnades om att införa en fast omsorgskontakt i hemtjänsten, förslag som alltså är möjliga att ta om hand.

Under den förra mandatperioden stärktes rätten till fria arbetskläder, och en samordnare finns när det gäller kompetensförsörjningen i äldreomsorgen – mycket arbete att ta vidare.

Ytterst behöver också förändringen ske runt om i landet. Till hjälp för detta avsätter regeringen i budgeten 4 miljarder kronor årligen i ett riktat statsbidrag. Detta riktade statsbidrag ska gå till kommunernas äldreomsorg. Jag skulle beskriva det som en ny modell för statsbidrag. Regeringen preciserar inte i detalj inom vilka delar av äldreomsorgen som medlen ska användas, men regeringen förväntar sig och kommer att följa upp att pengarna används just till att stärka äldreomsorgen.

Som jag har sagt i ett tidigare replikskifte ser jag fram emot uppföljningen. Vad har den lett till? Har kvaliteten stärkts? Spelar det någon roll? Finns det delar av detta som vi kan gå vidare med?

Jag kommer över huvud taget att hålla ett öga på reformen, inte minst på mina partivänner och be dem beskriva hur medlen används där de styr. Jag vill gärna i dag höra om övriga partier är beredda att göra densamma. Kan ni lova att era kommunala företrädare kommer att se till att de 4 miljarder som regeringen nu skjuter till faktiskt innebär förstärkningar i äldreomsorgen, att medlen används till mer bemanning, till att öka personalkontinuiteten eller till att motverka ensamheten bland de äldre, till att avskaffa delade turer, erbjuda heltider, anställa personal på fasta tjänster? Det är precis de frågorna Coronakommissionen lyfte fram i tisdags.

Jag hoppas och tror att Sveriges riksdag gemensamt kan sätta välfärden främst.

Anf. 34 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag har precis som många andra läst Coronakommissionens delbetänkande med förfäran. Det finns så mycket jag känner igen av de brister vi har arbetat med och en tydlighet i det bristande ansvaret.

Kommissionen delar upp ansvaret i bland annat de strukturella bristerna, där vi alla bär ansvar för det som under lång tid borde ha gjorts. Det är just bristande uthållighet som är den stora saken. Regeringsskiftet har gjort att vi har tappat bort det som man redan har bestämt att göra för att hitta på något eget. Det behöver vi ta ett gemensamt ansvar för.

Kommissionen är också tydlig med vårens brister, och där är det regeringen som bär ansvaret. Under krisen, trots de brister som fanns hos kommuner och regioner som helt saknade beredskap, är det regeringen som ska kliva fram och ta det nationella gemensamma ansvaret.

Därför är min fråga till socialministern i dag: Vilka åtgärder i närtid kommer socialministern att vidta med anledning av Coronakommissionens rapport?

Anf. 35 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Med all respekt för Acko Ankarbergs fråga är detta en budgetdebatt. Jag avser inte att i någon utförlig form gå igenom hur vi

tänker behandla det delbetänkande vi mottog får två dagar sedan. Men det är klart att vi kommer att återkomma.

Det jag har beskrivit och det som jag gärna utvecklar här handlar om en äldreomsorgslagstiftning. Jag är alldeles övertygad om att en sådan krävs. Jag tycker att Acko Ankarberg Johansson höll ett föredömligt nyanserat anförande tidigare i budgetdebatten. Hon beskrev svårigheterna och utmaningarna i en verksamhet där alla vi här i kammaren är väl införstådda med att det finns 290 kommuner och 21 regioner. Vi får tycka vad vi vill om det, men hur kan vi på allra bäst sätt förmå att styra på sätt som ger likvärdighet över landet, hur kan de satsningar som jag tror att vi många gånger är överens om bli verklighet när arbetsgivaransvaret ligger lokalt och när det är parterna som förhandlar arbetsvillkoren?

Om vi sedan kommer till de frågor som berör början av pandemin under våren har Coronakommissionen inte haft möjlighet att göra jämförelser med våren och den andra våg vi är inne i nu. Vad har vi lärt oss? Min bild är att mycket ändå ser annorlunda ut. Det handlar om kunskapen om hur viruset sprids och hur man bättre kan skydda sig. Skyddsmateriel har köpts in. Socialstyrelsen har upparbetat kanaler. Det handlar vidare om att ge stöd till kommuner som efterfrågar stöd. Jag hörde tidigare någon i debatten säga att det råder brist på skyddsmateriel. Socialstyrelsens uppfattning är att när någon begär stöd kan man få det från Socialstyrelsen.

Jag hoppas verkligen att de som upplever att det finns en brist naturligtvis inte ska nöja sig med det, utan de ska se till att avropa stöd från Socialstyrelsen. Utbildningsinsatser har gjorts. Jag skulle också säga att hela diskussionen om besöksförbud, som sannerligen handlar om mycket svåra avvägningar, också är ett verktyg där det känns bättre att utfärda lokala besöksförbud, som jag hoppas att kommunerna använder sig av när de känner att det behövs.

Anf. 36 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Det här är en budgetdebatt. Det är också skälet till att det är kvinnor som företräder samtliga partier eftersom vi är förstanamn i utskottet. Därför tar vi den viktiga budgetdebatten. Jag noterade att socialministern kommenterade det tidigare.

Med anledning av Coronakommissionens rapport blir det tungt om den inte möts av åtgärder i närtid. Åtgärderna kan vara av ekonomiskt slag, men det kan också handla om hur man använder de medel som på bred front går ut till kommunerna nu.

Jag noterar med glädje att socialministern avser att följa upp frågan nu. Det avser vi att också göra från Kristdemokraternas sida. Är det inte läge att diskutera för att säkerställa att adresslappen blir riktig, så att vi vet att pengarna används på bästa sätt? Det kanske finns skäl för regeringen att komplettera med fler beslut som rör just budgetsatsningar och handlar om uppföljning. Det går inte att vara nöjd när man har läst Coronakommissionens rapport. Det krävs åtgärder i närtid, och jag förutsätter att regeringen vidtar dem.

Anf. 37 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Om jag på något sätt signalerar att regeringen är nöjd, är det fel. Det är inte min avsikt att göra.

Eftersom det här är en budgetdebatt och eftersom Acko Ankarberg Johansson talar om närtid vill jag säga att vi inte har avvaktat Coronakommissionens delbetänkande, utan vi vidtog åtgärder under våren.

Äldreomsorgslyftet beslutades då i överenskommelse mellan regeringen, SKR och Kommunalarbetareförbundet. Jag tror att det i grunden är ett klokt sätt att få strukturella förändringar när man kräver att den som får en anställning får en fast anställning – för att adressera det problemet – ser till att den som inte har en korrekt utbildning får det och att ansvaret inte läggs på den enskilde att göra den ekonomiska uppoffringen. Jag tycker att detta träffar många av problemen.

Vi behöver förstås se till att allt fler får del av detta. Den överenskommelse som gjordes i våras innefattade 10 000 personer – 2,2 miljarder. Det är nästan det dubbla för 2021, som ett konkret exempel på vad vi gör här och nu.

Anf. 38 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! I alla regioner råder det ett enormt tryck på vårdavdelningarna just nu. I Stockholm har rikstäckande operationer för barn ställts in, och den personalen går nu in och stöder covidvården.

Samtidigt har Region Stockholm vädjat till de oerhört många privata vårdgivarna som finns i Stockholmsregionen att hjälpa till. Men det är få som har hörsammat detta.

Fru talman! Är det inte dags att lagstifta om att privata vårdgivare i en kris ska underställas regionerna?

Anf. 39 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Karin Rågsjö för frågan.

Trycket är stort. Det beror på att vi fortfarande är mitt i en pandemi.

När den första vågen hade passerat upplevde jag att många drog en lättadens suck och började fundera över hur livet ska återgå till det mer normala. Detta har naturligtvis inte skett, och det har vårdpersonalen känt av. Det betyder att när de nu går in i en situation som många tycker är mycket mer besvärlig än den första gör de det inte med samma fulla kraft som när pandemin startade.

Jag kan inte kommentera hur enskilda regioner hanterar detta. Det är svårt. Däremot ställer Karin Rågsjö en fråga om lagstiftning. Jag tänker att det är en alldeles utmärkt fråga för utskottet att diskutera vidare. Det är inte ovanligt att utskotten tar utskottsinitiativ. Det är inte min uppmaning vilka initiativ man ska ta, men den vägen finns förstås.

Anf. 40 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Coronakommissionens arbete har vi följt, och vi har läst ett delbetänkande med förfaran. Jag anser att många är ansvariga. Krisen började någon gång på 90-talet när man började skära i äldreomsorgen och välfärden.

Vi har nu lagt fram ett förslag till utskottsinitiativ i finansutskottet om att regeringen skyndsamt ska avsätta mer pengar till kommunerna så att de snabbt kan omvandla alla de timtjänster som fortfarande finns till fasta tjänster. Det tycker vi är en relevant och viktig fråga.

Vad tror statsrådet om det utskottsinitiativet?

Anf. 41 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Nu följde Karin Rågsjö inte upp sin första fråga.

Jag kan säga att i de fall det finns utskottsinitiativ som vinner majoritet är det upp till regeringen att hantera dem, och innan de utskottsinitiativen är hanterade har jag inga kommentarer. Det här ligger dessutom i finansutskottet, så jag tycker att det är lämpligt att diskussionen fortsätter föras där.

Jag kan inte låta bli att understryka att vi har en debatt här och nu – klubban har inte ens fallit – om en budget där det ingår väldigt stora resurstillskott.

Det blir lätt så att när det väl är presenterat ska man överträffa de besluten. Men 4 miljarder i resurstillskott till äldreomsorgen, fria resurser i den meningen att man kan använda dem på det sätt som lämpar sig bäst för äldreomsorgen, är ganska unikt. Jag tycker att vi ska se till att ta hem det så att Äldreomsorgslyftet verkligen används, att det inte bara är en budgetpost utan blir verklighet. Att kanske 20 000 kvinnor och män får möjlighet att utbilda sig till vårdbiträde och undersköterska är stort. Men mer kommer naturligtvis att behöva göras.

Anf. 42 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Socialministern talade tidigare om kvinnodominansen, även här i kammaren, när det gäller de här frågorna.

Jag vet inte om socialministern liksom jag har arbetat inom äldreomsorgen. Jag har också arbetat på sjukhem i det som då kallades långvården och gjort mina delade turer i en socialdemokratiskt styrd kommun.

Med den erfarenheten och inte minst med en mormor som arbetat hela sitt liv inom omsorgen blev jag väldigt glad när Alliansen tog initiativ till en äldreutredning. Det skulle då tas fram förslag på åtgärder för att främja just äldres hälsa och trygghet och för att få bättre kvalitet.

Tyvärr förlorade Alliansen valet 2014. Vad hände sedan? Jo, året därpå lade den socialdemokratiska regeringen ned äldreutredningen. Man hoppades att den skulle följas av något annat som hade inneburit att vi nu hade en del av de saker på plats som coronakommissionen får anledning att påpeka att vi inte har. Men så skedde inte.

Min fråga till socialministern är nu vem socialministern anser bär huvudansvaret för att Sverige inte lyckats skydda våra mest sjuka och sköra äldre. Och varför lades den här utredningen ned? Att den lades ned och inte ersattes av något annat, trots att statsminister Löfven lovade det, vilka slutsatser drar socialministern av det?

Anf. 43 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Jag vill bara säga att detta är en budgetdebatt. Vi kan diskutera helt andra saker. Det går också bra att ställa interpellationer, så kan vi ta en omfattande diskussion om vilka åtgärder den borgerliga regeringen vidtog.

Jag tänker att Camilla Waltersson Grönvall gärna får använda sin sista minut till att berätta vilka förslag hon hoppas på och vilka förslag hon och Moderaterna vill se när det handlar om heltider, delade turer och fasta anställningar. Jag har inte upplevt det som de frågor där Moderaterna riktigt har gått i spetsen. Jag har inte upplevt det som något som har präglat dem,

inte heller i det anförande som Camilla Waltersson Grönvall höll här alldeles nyss.

Det här är ju frågor som Kommunalarbetareförbundet har drivit under mycket lång tid. Det görs många olika insatser. Under förra mandatperioden, när Sveriges Kommuner och Regioner var socialdemokratiskt styrt, fick man till slut in i kollektivavtalen att man ska anställa människor enbart på heltidstjänster. Jag tycker att det är ett steg på vägen, men den utvecklingen går alldeles för långsamt.

Nu har det i två sammanhang kommit upp i replikskiften att det bara är kvinnor i debatten. Jag har påpekat det förut. Jag tycker att det är signifikant, och jag tycker att vi alla ska reflektera över det. Jag tror inte att det blir sämre över huvud taget, men jag är ganska säker på att det inte bara handlar om den politiska viljan att göra äldreomsorgen bättre.

Det finns strukturer i vårt samhälle där vi tycker att en del frågor är värda mer än andra och att en del verksamheter är värda mer än andra. Jag är alldeles övertygad om att det är fallet bland annat för äldreomsorgen. Om de generella statsbidragen har ökat, både nu och under tidigare regeringar, vad är annars svaret på varför de inte har gått till det som alla så uppenbart tycker att de borde användas till, nämligen äldreomsorgen så att den blir bättre för de äldre som behöver den, för dem som arbetar där och för deras anhöriga?

Anf. 44 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Då är det åtminstone något som jag och socialministern är överens om, och det är att debatten inte blir sämre av att den förs av kvinnor.

För övrigt konstaterar jag att socialministern fortsätter ägna sig åt det som hon gjort sig känd för de senaste månaderna, nämligen att skylla ifrån sig och inte ta ansvar. Jag tror att det är dags att ta ansvar i den här väldigt speciella situationen.

Vill socialministern diskutera pengar kan jag konstatera att det är 600 miljoner kronor mer per år på socialt utsatta barn i Moderaternas budget. Det är drygt 1 miljard kronor mer på hälso- och sjukvården, 80 miljoner kronor mer på barncancervården och 600 miljoner kronor mer på cancervården. Så visst är det så att vi moderater prioriterar det här utgiftsområdet.

Frågan är vad socialministern tänker göra med den utredning som jag inte fick ett svar på varför man inte har gjort något åt.

(Applåder)

Anf. 45 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Äldreomsorgslyftet är en åtgärd som har vidtagits. Det är ett sätt att ta ansvar – att vidta åtgärder och att göra det under pandemin. Det är ett exempel.

Nu handlade inte frågeställningen från Camilla Waltersson Grönvall i första replikskiftet om hela utgiftsområdet, utan den handlade om äldreomsorgen. Min respons var att om man nu tycker att det är så viktigt, borde det då inte synas i budgetförslaget att man gör stora satsningar, att man vill ha systemförändringar och strukturella förändringar?

Jag tror att det skulle hjälpa saken om vi framöver kunde diskutera den här frågan utifrån att den är komplex.

Camilla Waltersson Grönvall! Jag säger inte att jag inte har ansvar. Jag säger inte att regeringen inte har ansvar. Men det blir ju helt omöjligt att förbättra äldreomsorgen om vi bortser från att 290 kommuner är arbetsgivare, är de som förhandlar om villkoren och är de som bestämmer hur många utbildningsinsatser som ska ske. Bortse inte från det!
(Applåder)

Anf. 46 CLARA ARANDA (SD) replik:

Fru talman! För lite mer än ett år sedan frågade jag socialminister Lena Hallengren här i riksdagens kammare vilka åtgärder regeringen avsåg att vidta för att kunna säkerställa att personer som mår psykiskt dåligt skulle ha någonstans att vända sig. Detta med anledning av att den rikstäckande stödtelefonlinjen skulle läggas ned.

Nu står jag här igen och önskar svar på vart alla de som mår psykiskt dåligt ska vända sig – personer som befinner sig i ofrivillig isolering och personer som inte längre orkar leva i ensamhet.

Det finns inget vaccin mot ensamhet, självmordstankar eller psykisk ohälsa. Att få prata med någon, däremot, kan rädda liv.

Det ökade trycket på de ideella stödtelefonerna innebär alltför många obesvarade samtal. Under april månad tog en av stödtelefonlinjerna som arbetar suicidpreventivt emot ca 27 000 samtal. Av dessa kunde endast 4 000 besvaras. Och mycket tyder på att det här är en situation som kan komma att eskalera.

Återigen, fru talman, vill jag få svar på varför regeringen inte skyndar på processen och ser till att Sverige får en rikstäckande nationell stödtelefonverksamhet som på riktigt kan göra skillnad för människor.

Anf. 47 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Clara Aranda – återigen, får jag då säga – för frågan.

I den här budgetpropositionen har vi aviserat en fortsatt förstärkt satsning när det gäller psykisk ohälsa och suicidprevention. Den omfattar 2,2 miljarder kronor. Det är mer än dubbelt så mycket som det var för fem år sedan, så det har successivt verkligen skalats upp.

Det här är en överenskommelse som staten har med Sveriges Kommuner och Regioner. Det har vi därför att det är en otroligt viktig fråga att rusta primärvården runt om i landet för att man lätt ska kunna möta någon och få hjälp och stöd när man mår psykiskt dåligt. Det handlar också om specialistvården, barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri.

Vi har också haft ett stöd – det har funnits under en längre tid, men det har ökat under pandemin – till civilsamhället och till de organisationer som arbetar suicidpreventivt och som bland annat fyller den funktion som Clara Aranda pekar på. Min avsikt är inte att det ska förstås som att de ska göra detta i stället för att det offentliga – hälso- och sjukvården – ska göra det. De vittnar dock om att de har mycket att göra och om att detta är en välbesökt linje. Det är viktiga samtal som de får ta.

Jag kan inte låta bli att säga att det ju inte är så att det har funnits en nationell stödtelefon som regeringen, riksdagen eller socialutskottet på något sätt har bestämt sig för att lägga ned, utan så man har tidigare organiserat detta regioner emellan. Det är de som har personalen. Det är också de som behöver kunna se till att den som ringer inte bara får ett samtal –

när en person ringer det där samtalet måste ju någon ta hand om resultatet. Den som ringer till stödtelefonen och mår väldigt dåligt kan ju inte bara få ett samtal som sedan avslutas utan måste lotsas vidare i vården. Därför är det en viktig uppgift för vården att se till att den är tillgänglig.

Anf. 48 CLARA ARANDA (SD) replik:

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

På ett år är det ju faktiskt ungefär 1 600 personer som tar sitt liv, och nu har ytterligare ett år gått. Under covid-19-pandemin har antalet samtal till dessa ideella organisationer ökat, som jag påpekade tidigare. Det har ökat väldigt kraftigt. Det krävs någonting mer.

Regeringens uppdrag till Folkhälsomyndigheten, som handlar om att myndigheten ska svara på om människor med psykisk ohälsa och självmordsbenägenhet behöver en nationell stödlinje, känns minst sagt verklighetsfrånvänt. Vi behöver en nationell stödlinje. Vi skulle ha behövt den redan. Därför hoppas jag att regeringen tar sitt ansvar och påskyndar denna process.

Anf. 49 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Jag vet att vi har diskuterat denna fråga. Om det bara var i budgetdebatten eller om vi också har haft en interpellationsdebatt minns jag inte, men jag är överens med Clara Aranda om att det behövs väldigt mycket stöd till den person som mår dåligt och som går med suicidtankar.

Clara Aranda beskrev tidigare hur många som faktiskt fullföljer ett suicid varje år. Det vi vet nu är att antalet inte har ökat under pandemin, men det finns en stor risk för att det handlar om eftersläpning – så beskriver många experter detta.

Det här är väldigt angeläget. Jag vill ändå säga till riksdagens ledamöter att det inte är så enkelt att ha en stödtelefon som någon annan än sjukvården själv ska bemanna. Det är ju kvalificerad personal som ska finnas i en sådan här stödtelefon, och det hela ska vara kopplat till vården. Det ska hänga ihop så att den som ringer och som behöver vidare stöd, vård eller behandling ska få det. Det är ju inte meningen att det här ska vara ett alternativ som ligger vid sidan om, utan det måste vara en del av vården.

Jag lovar att jag ska ta denna fråga vidare, men det är en fråga som behöver hänga ihop med övrig vård.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 7.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 11.42 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 11.53, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 11.53.

SfU4 Utgiftsområde 8 Migration

Punkt 1 (Statens budget inom utgiftsområde 8)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

27 för utskottet

10 för res.

18 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP

För res.: 10 SD

Avstod: 11 M, 4 V, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU4 Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU5 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Frågor om Europeiska unionens budget)

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

39 för utskottet

4 för res.

11 avstod

295 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 15 S, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res.: 4 V

Avstod: 11 M

Frånvarande: 85 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

FiU28 Sveriges genomförande av Agenda 2030

Punkt 1 (Sveriges genomförande av Agenda 2030)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 3 (C)

4. res. 4 (V)

5. res. 5 (L)

Förberedande votering 1:

4 för res. 4

3 för res. 5

48 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 2:

5 för res. 3

4 för res. 4

46 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 3:

11 för res. 1

5 för res. 3

39 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

22 för utskottet

11 för res. 1

22 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 3 KD, 3 MP

För res. 1: 11 M

Avstod: 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 2 (Uppföljning av Sveriges genomförande av Agenda 2030)

1. utskottet

2. res. 7 (KD)

Votering:

42 för utskottet

3 för res. 7

10 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 7: 3 KD

Avstod: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

§ 7 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SoU18 Pandemilag

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Kammaren biföll utskottets förslag.

Avslutning

§ 8 Avslutning

Anf. 50 ANDRE VICE TALMANNEN:

Ärade ledamöter! Jag vill börja med att hälsa kammaren från talmannen. På grund av milda men dock förkylningssymtom håller sig talmannen hemma i dag, och som andre vice talman ska jag därför hålla dagens avslutningstal i kammaren.

Vi har nått halvtid av mandatperioden, och ett speciellt och många gånger tungt år går mot sitt slut. Trots att husen på Helgeandsholmen ekar mer än lovligt tomma och trots att sammanträdesborden är utbytta mot köksborden eller skrivborden där hemma jobbar vi på. Riksdagen fullföljer sin uppgift i vårt demokratiska samhälle. Det är gott, och det är tryggt.

Jag vill å talmannens och hela talmanspresidiets vägnar tacka er kära ledamöter för ert arbete i riksdagen under denna krävande höst. Vi vill också tacka gruppledarna och ledamöterna i riksdagsstyrelsen för ett fint samarbete. Det har varit många olika frågor att hantera, och både talmannen och vi vice talmän är glada över de öppna och konstruktiva samtal som vi har haft i denna krets.

Vi i talmanspresidiet vill förstås även framföra ett varmt tack till riksdagsdirektören och alla medarbetare inom Riksdagsförvaltningen. Ni har gjort ett mycket fint arbete med de utmaningar som fallit på er lott under den här svåra tiden.

Frågor om riksdagens it-stöd, inte minst förutsättningarna för att genomföra digitala möten, har diskuterats mycket under hösten. Riksdagsförvaltningen gör nu ett omtag i dessa frågor. Det har redan resulterat i konkreta åtgärder, och fler kommer.

Trots pandemin är riksdagens internationella engagemang lika starkt som någonsin, även om kontakterna i huvudsak får ske digitalt. Ett fint exempel på detta engagemang är riksdagens demokratisamarbete med Nordmakedoniens parlament. Det har nu inletts, och jämställdhet och vikten av opposition är betydelsefulla frågor. Från vår sida leds samarbetet av en styrgrupp med representanter från samtliga riksdagspartier under ledning av mig själv och tredje vice talmannen.

Apropå demokrati vill jag även nämna riksdagens demokratijubileum, som ju inleddes 2018. Nu närmar sig jubileets huvudår 2021, då vi uppmärksammar att det har gått hundra år sedan det första riksdagsvalet med allmän och lika rösträtt genomfördes. Ni kommer framöver att få information om allehanda aktiviteter som planeras under året. Det är verkligen något att se fram emot, kan jag lova.

Jag vill också berätta att andra aktiviteter inom ramen för jubileet löper på, även om de förstås får ske digitalt numera. Det är ändå roligt att få möta människor på detta sätt och samtala om demokrati, till exempel vid den digitala bokmässan och under våra digitala länsbesök. Under dessa besök möter vi alltid skolklasser.

Att digitalt möta skolklasser är något vi i talmanspresidiet gärna gör även utanför länsbesöken, och jag vill säga att det blir spännande samtal om viktiga frågor. Ungdomarna vi möter ger verkligen hopp om framtiden.

En annan fråga som ger hopp är vårt jämställdhetsarbete. Jag är tillsammans med förste vice talmannen och riksdagens arbetsgrupp för jämställdhet engagerad i det arbetet.

Ärade ledamöter! Jag talar om hopp, och det är viktigt att tänka också på det som är positivt i denna mörka tid.

Vi står nu alla inför ett mycket annorlunda julfirande, många gånger utan den närhet som vi vanligtvis förknippar med julen – ett julfirande där ensamheten för många blir mer påtaglig än vanligt. Därför är det så viktigt att vi gör allt vi kan för att ta hand om varandra ändå och på de sätt vi kan. Vi håller i och håller ut. Vi hjälps åt här i riksdagen, i våra familjer, bland vänner och bland våra grannar.

Med de orden vill jag önska er alla, kära riksdagsledamöter, en riktigt god jul och ett gott nytt år. Ta hand om er, och ta hand om varandra!
(Applåder)

Anf. 51 Ålderspresident TUVE SKÅNBERG (KD):

Fru talman! Denna gång går riksdagens tack digitalt via mig som ålderspresident till vår talman Andreas Norlén. Han följer oss nu hemifrån, som sig bör eftersom han är snuvig. Riksdagen har ju i år i stor utsträckning tvingats bli digital.

Vi riksdagsledamöter vill säga tack till talmanspresidiet och till herr talmannen. Att stå som garant för riksdagen och ytterst för demokratin är ett tungt uppdrag, och vi tackar för ett väl genomfört uppdrag och för att Sveriges demokrati står fast.

I min julhälsning till herr talmannen och talmanspresidiet vill jag förutom att önska god jul och gott nytt år också säga att det är som mörkast innan gryningen kommer. Och den kommer.
(Applåder)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.07 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 12.12, då interpellationssvar skulle lämnas.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 12.12.

§ 9 Svar på interpellation 2020/21:215 om en strategi för de äldre

Anf. 52 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Ann-Christine From Utterstedt har frågat mig om jag anser att det har saknats en strategi för de äldre på landets äldreboenden. Hon har också frågat om jag anser att regionerna ensamma ska hållas ansvariga för misslyckandet med att skydda våra sköraste på landets äldreboenden och hur jag kommer att agera för att säkerställa att även våra äldre ges den individuella medicinska bedömning de har rätt till. Slutligen har Ann-Christine From Utterstedt frågat hur jag avser att åtgärda de stora brister som under pandemins utbredning påvisats inom äldreomsorgen och om regeringen anser att det finns systemfel som behöver rättas till inom äldreomsorgen.

Det övergripande målet med den svenska strategin är att begränsa smittspridningen i samhället för att skydda människors liv. En mängd åtgärder har i detta syfte också vidtagits på såväl nationell, regional som kommunal nivå. Svenska folket har tagit ett stort ansvar, men vi har trots det fått se en omfattande smittspridning i samhället, också inom äldreomsorgen.

Den 15 december 2020 tog regeringen emot Coronakommissionens första delredovisning av sitt uppdrag avseende vården och omsorgen om äldre. Jag ser fram emot att i dag få diskutera Coronakommissionens slutsatser och berätta mer om regeringens arbete framåt.

Anf. 53 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! I några av mina tidigare debatter med socialministern om äldreomsorgens och för all del också regeringens misslyckande har hon hela tiden hänvisat till att hon vill invänta de olika granskningarnas resultat innan hon på något sätt drar några som helst slutsatser eller erkänner regeringens misslyckande.

Under tiden har Hallengren skyllt på regionernas tillkortakommanden. Det är enligt socialministern enbart deras brist på krisberedskap som har gjort att smittan spridits så okontrollerat bland många av landets äldreboenden.

Fru talman! Det duger inte att som ledande parti i detta land hela tiden skyffla över allt ansvar på någon annan. Om det inte är regionerna som får ta på sig hela ansvaret är det kommunerna, och är det inte kommunernas fel är det myndigheternas. Det duger inte att som Sveriges socialminister inte ta fullt ansvar för att medborgarnas vård och omsorg fungerar tillfredsställande. Det duger inte att människor i ett välfärdsland som vårt dör för att de inte har fått den vård de har rätt till.

Fru talman! Nu är det hög tid för regeringen och socialministern att ta ansvar för att landets vård och omsorg har brutit och att åtgärda detta. IVO:s granskning av äldreomsorgen under pandemin har presenterats. Coronakommissionens första delrapport har äntligen kommit, och domen var som väntat brutal. Den finns där i svart på vitt och går inte på något sätt att förfina. Resultatet är som sagt brutalt. Granskningarna visar att äldreomsorgen i Sverige har stora brister. Äldre har dött för att de inte har fått den vård de haft rätt till. Äldre har inte fått den individuella bedömning som även de har rätt till, enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Hallengren har velat invänta granskningarnas resultat innan hon uttalar sig. Dagen för socialministerns ansvarstagande är nu äntligen här.

Fru talman! I dag utkräver jag svar av socialministern. Vilka åtgärder kommer socialministern att vidta för att vården och omsorgen ska fungera för våra äldre, så att de inte tvingas dö från oss i förtid?

Prot. 2020/21:56

17 december

Svar på interpellation

Anf. 54 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag förstår att Ann-Christine From Utterstedt varje gång frågar hur regeringen ska se till att smittspridningen minskar, för Sverigedemokraterna har sannerligen inga svar. Annars hade det varit intressant att kunna få ta del av dem, i alla fall vid något enstaka tillfälle.

Ann-Christine From Utterstedt hänvisar till IVO:s rapport. Det tycker jag är rimligt. Den är genomgripande. Den granskar inte all äldreomsorg, men den har gått igenom samtliga särskilda boenden. Man har funnit brister hos drygt 90 av dessa. Dem har man gått vidare med, och hos 20 procent har man funnit allvarliga brister, inte minst på grund av det faktum att äldre inte har fått en individuell bedömning. Vad konsekvenserna av detta blivit kan man inte veta, säger IVO själva, men det är naturligtvis väldigt allvarligt.

Ann-Christine From Utterstedt beskriver själv att de äldre har rätt till en individuell bedömning, enligt hälso- och sjukvårdslagen, om jag förstod det hela rätt. Om det är så att äldre på särskilda boenden har denna rätt enligt lagen, på vilket sätt är det att skylla ifrån sig – att precis som Inspektionen för vård och omsorg tycker att regionerna, som är huvudmän för hälso- och sjukvården, ska se till att de äldre får det?

Det ska inte spela någon roll om man är äldre och har behov av vård och omsorg och bor på ett särskilt boende, om man har hemtjänst, om man är yngre eller om man bor på det ena eller andra stället i landet. Det är som att vi helt plötsligt ska bortse från att äldre människor på ett särskilt boende har samma rätt till sjukvård som alla andra.

Vi har en hälso- och sjukvårdslag. Ann-Christine From Utterstedt får gärna tala om vilken förändring hon vill se i hälso- och sjukvårdslagen för att det ska bli ännu tydligare. Det som däremot är väldigt uppenbart och som jag tycker är viktigt framöver är: Att ta ansvar är att agera.

Jag vill påstå att regeringen agerade under våren. Vi utsåg Socialstyrelsen till nationell inköpscentral, en uppgift de inte hade. Vi införde nationellt besöksförbud. Vi införde ett äldreomsorgslyft; det har inte avvakats något delbetänkande från Coronakommissionen i det fallet. Det har det inte heller när det handlar om att i budgeten föreslå stora tillskott till äldreomsorgen. Inte heller när det gäller utredningar om fast omsorgskontakt och skyddad yrkestitel har vi avvakat, utan det är arbeten som är på gång. Jag kan glädja Ann-Christine From Utterstedt med att det kommer att komma till riksdagen under våren.

Jag förstår att Ann-Christine From Utterstedt, Sverigedemokraterna och oppositionen hela tiden och i varje sammanhang vill få det att låta som att jag skyller ifrån mig. Jag inser att det är en strategi – det förstår jag – men jag tycker att det blir väldigt svårt för oss alla att förbättra svensk äldreomsorg eller hälso- och sjukvård om vi låtsas att vi inte har kommuner eller regioner som har ansvar.

Däremot vill jag avsluta med följande, vilket ingen ska missta sig på: Ska vi göra strukturella förändringar i hela Sverige som är hållbara över

tid kan inte varje kommun förväntas förstå hur man ska agera. Då måste vi i stället använda oss av en äldreomsorgslagstiftning, av budgetverktyget och av kompetensförsörjning genom till exempel Äldreomsorgslyftet. Det är åtgärder som verkligen kommer att behövas, och där hoppas jag på ett brett stöd i Sveriges riksdag.

Anf. 55 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna har redan före pandemin påtalat allvarliga brister. Det gäller till exempel språkförbistringen inom äldreomsorgen, som på den lokala nivån tyvärr ofta används som en integrationsåtgärd.

Det som inte fick hända hände i våras: Smittan tog sig i ett tidigt skede in på våra äldreboenden. Visst har regeringen agerat – absolut – men ofta har man agerat för sent. De åtgärder man vidtagit, till exempel besöksförbudet, infördes först efter att vi hade ett haft ett hundratal dödsfall på äldreboenden. Det kom alltså för sent. Dessutom konstaterades det efter en tid att det faktiskt inte var de anhöriga som spred smittan utan att det främst var personalen. Besöksförbudet var alltså inte verksamt.

Beslutet om besöksförbud innebar att många av våra äldre fick dö ensamma. De var övergivna och ensamma. Det gör väldigt ont i hjärtat att konstatera att det är på det sättet.

Det finns en stor och viktig skillnad mellan socialministern och mig och mellan Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna. Vi styr nämligen inte landet, men det gör faktiskt ni, Lena Hallengren.

Från vårt håll har vi haft en hel del idéer och tankar. Socialministern menar att vi inte har det, men jag hävdar att det är precis tvärtom. Vi har i åratal föreslagit exempelvis att man ska införa en ny äldreomsorgslag. Vi har föreslagit att man ska införa en särskild äldreminister. Vi tycker att hälso- och sjukvårdsområdet är så stort att det inte räcker med en minister för hela området utan att det, för att förbättra för våra äldre, behövs en särskild äldreminister. Det är några av de förslag vi har.

De rekommendationer och riktlinjer som infördes under pandemins början riktade sig enbart till vården, och den skyddsutredning som fördelades i början fördelades enbart till vården. Äldreomsorgen och äldreboendena blev satta på undantag. Man talade till och med om att det inte behövdes någon skyddsutrustning där, av någon outgrundlig anledning. Ministern får gärna ge ett tydligt svar på frågan vad det var som gjorde att man bedömde att det inte behövdes någon skyddsutrustning inom omsorgen när smittan spreds helt okontrollerat.

För att hindra smittan att spridas på äldreboenden hade det behövts extraordinära åtgärder, och de åtgärderna uteblev. På grund av att de åtgärderna uteblev har många äldre fått plikta med sina liv. Det räckte alltså inte med att Socialstyrelsen försökte lära stora delar av personalen grundläggande, basal hygien. I klara ordalag betyder det att tvätta händerna.

Jag vill i alla fall lyfta och tacka all kompetent personal som arbetar inom äldreomsorgen och som har dragit ett oerhört stort lass under pandemin. De har arbetat med risk för sin egen hälsa, och när smittan nu återigen breder ut sig – ännu värre under den här andra vågen, verkar det som – gör det mig väldigt orolig. Hur ska personalen orka?

Anf. 56 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Det är ändå en väldigt spretig kritik från Ann-Christine From Utterstedt och Sverigedemokraterna, får jag säga. Om nu Sverigedemokraterna, gud förbjude, hade styrt – vad hade Sverigedemokraterna då gjort? Jag tycker att det är en relevant fråga att ställa.

En äldreminister kanske hade gjort skillnad mitt i krisen, men jag ställer mig mycket tveksam till det. Jag ska lite senare utveckla varför. Sverigedemokraterna säger att extraordinära åtgärder borde ha vidtagits. Jag tycker faktiskt att man kan förvänta sig av riksdagens samtliga partier att det finns ett antal förslag på åtgärder som skulle ha gjorts, inte minst från den som begär en interpellationsdebatt. Jag tycker inte att man ska nöja sig med uttalandet att vi mitt i den största krisen i modern tid borde ha gjort mer – oklart vad.

Jag minns de debatter som Ann-Christine From Utterstedt hade här under brinnande pandemi. Jag vet att vi delade oron, rädslan och omtanken både om de äldre och om personalen. Vi talade om hur svår situationen var och hur samhällets alla olika aktörer verkligen slöt upp – och då menar jag alla. Jag upplevde nämligen att det fanns åtta partier som väldigt tydligt ställde sig upp och sa: Nu ska vi luta oss mot vetenskap och kunskap, och vi ska vidta rätt åtgärder vid rätt tidpunkt.

Det var möjligen en åtgärd som stack ut. Ann-Christine From Utterstedt får rätta mig om jag har fel, men Sverigedemokraterna tyckte nog att vi skulle ha stängt skolorna. Det är egentligen den enda skillnaden och det som möjligen stack ut.

Jag kanske sa det i en debatt då, och jag vill säga nu att jag tror att det är just döden som kommer att sätta de djupaste spåren. Jag menar då inte bara att människor dött utan det faktum att anhöriga inte fått sitta vid deras sida. Det är inte enbart en fråga för äldreomsorgen, utan det gällde också i sjukvården. Trots att det fanns tillgång till skyddsutrustning var det otroligt restriktivt; man ville inte få in människor utifrån. I dag kan man säga att man inte tror att det var besöken, men det var inte så vi upplevde situationen då. Vi tog det säkra för det osäkra.

Jag vill gärna passa på att här i talarstolen säga, och få fört till protokollet, att regeringen hade ett möte och en dialog med Sveriges Kommuner och Regioner den 13 mars. De menade då att ett nationellt besöksförbud inte behövdes men att det däremot behövdes en mycket skarp rekommendation och avrådan. Det kom kommunerna också att ha i vården och omsorgen, omedelbart. Det var det som hände runt om i landet. Jag tycker alltså att det är en felaktig beskrivning att påstå att ingenting hände innan det nationella besöksförbudet fanns på plats. Det var tvärtom. Att upprätthålla avrådan blev däremot svårt, och därför behövdes ett nationellt besöksförbud.

Eftersom jag tycker att det finns all anledning att reflektera lite grann över det här med en äldreminister vill jag säga att jag tror att det är olyckligt när verksamheter delas upp på det sätt som många gånger kanske har skett. Vi talar om sjukvård, och vi talar om äldreomsorg. Jag tycker att pandemin kanske ännu tydligare visar behovet av att man ser dessa gemensamt och att det inte är så intressant om det blir kommunen eller regionen. Det kanske också finns mycket att vinna på att inte känna att man gör prioriteringar däremellan utan att man kan se till, såväl på den högsta

politiska nivån som i verksamheterna, att utgå från den enskilda individen – som är ganska ointresserad av vem som erbjuder vad.

Däremot gläder det mig väldigt mycket att Ann-Christine From Utterstedt också är positiv till en äldreomsorgslagstiftning. Jag ser naturligtvis framför mig att detta utreds, att vi får ett väldigt bra förslag och att det får brett stöd i Sveriges riksdag. Där ser jag fram emot en dialog.

Anf. 57 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! När det gäller äldreomsorgen och uppdelningen håller jag med socialministern om att det är för uppdelat och att vi inte ser detta samlat. Jag menar att huvudmannskapet måste ses över här. Detta har sin botten i ädelreformen, och det behöver helt enkelt göras om. Det fungerar inte i dag.

Jag menar fortfarande att regeringen satte in åtgärder för sent. Precis som Coronakommissionen kan vi konstatera att det är regeringen som styr landet – punkt. Det går inte att skylla på regioner och kommuner. Visst har de ett ansvar, men regeringen har det övergripande ansvaret för hela landet. Så är det; det går inte att förringa. Om man inte tar det ansvaret betyder det att regeringen måste avgå. Man kan inte sitta i regeringsställning utan att vara beredd att faktiskt också styra landet och göra det på riktigt.

Säkerheten för medborgarna måste gå först. Det kan aldrig accepteras att regeringen låter människor ligga ensamma och dö. Åtgärder måste sättas in, och de måste sättas in snabbt.

Därför undrar jag: Varför valde regeringen med socialministern i spetsen att invänta kommissionens första delrapport innan man var beredd att vidta fler åtgärder? De slutsatser kommissionen har presenterat kommer ju tyvärr inte som en överraskning. Jag är övertygad om att de inte är en överraskning för socialministern heller. Regeringen hade alltså kunnat gå in tidigare med de åtgärder som man nu vill se.

Anf. 58 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag hör fortfarande inga förslag på åtgärder eller vad som ska göras annorlunda. Det är väldigt välkommet när ett politiskt parti framför sina synpunkter och inte bara säger att mer borde göras, oklart vad. Det skulle vara väldigt värdefullt för debatten här, tänker jag, och naturligtvis också för den framtida diskussionen.

Coronakommissionen har såklart helt rätt i att regeringen styr landet. Jag utgår dock från att Ann-Christine From Utterstedt också är medveten om och håller med om att regeringen inte har någon möjlighet eller något lagrum att ta över all verksamhet runt om i landet när man tycker att man upplever en brist. Regeringen har ett ansvar att se till att vi har de verktyg som krävs, och dem skaffar man sig inte mitt i en brinnande pandemi. Jag tror att vi nogsnamt måste överväga vilka verktyg vi vill ska finnas.

Vi kommer återigen tillbaka till vården på våra särskilda boenden. Jag tycker att det är viktigt att vi tar till oss av Inspektionen för vård och omsorgs rapport. Den kommer att vara en viktig del i den äldreomsorgslagsutredning som vi tillsätter. Det gör vi inte bara för att allmänt titta på hur vi ska säkra upp kvaliteten i äldreomsorgen, utan ett specifikt uppdrag kommer att handla om den medicinska kompetensen på våra särskilda boenden.

Jag tror inte att vare sig Ann-Christine From Utterstedt eller någon annan vill tillbaka till där vi var innan ädelreformen. Jag tror att vi måste vara väldigt noga med att hålla emot där, för vi vill inte att våra äldre ska bo på vårdinstitutioner. Vi vill gärna att de ska ha ett liv och en vardag med ett eget boende och möjlighet till socialt umgänge, men naturligtvis med tillgång till den medicinska kompetens som är nödvändig givet att en del har stora vårdbehov – inte alla, för en del har en demenssjukdom och lever där i många år. Det måste vi se till att säkra upp på ett ännu bättre sätt.

Vi har en hälso- och sjukvårdslag som säger att alla har rätt till vård efter sina behov. Det spelar ingen roll om man bor på ett särskilt boende eller inte. Vi ska göra allt vi kan för att den lagstiftningen också ska följas.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

COM(2020) 827 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om gemensamma bestämmelser för grundläggande flygförbindelser efter den övergångsperiod som avses i avtalet om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen

Motioner

Med anledning av prop. 2020/21:50 Skadeståndets omfattning vid finansiell rådgivning

2020/21:3785 av Angelica Lundberg m.fl. (SD)

2020/21:3789 av Malin Danielsson m.fl. (L)

med anledning av prop. 2020/21:54 Ökad ordning och säkerhet i frivården

2020/21:3795 av Adam Marttinen m.fl. (SD)

§ 11 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 16 december

2020/21:240 Incitament för fler poliser och civilanställda i Västerbotens inland

av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)

till statsrådet *Mikael Damberg* (S)

2020/21:241 Tidsplan för Norrbotniabanan

av *Edward Riedl* (M)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2020/21:242 En välfungerande flygplats i Dalarna

av *Malin Höglund* (M)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

- 2020/21:243 Slutförvar av kärnavfall**
av *Alexandra Anstrell* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)
- 2020/21:244 Massutskick av sms**
av *David Josefsson* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)
- 2020/21:245 Agerande under coronapandemin**
av *Margareta Cederfelt* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)
- 2020/21:246 Ekonomiska krisstöd**
av *Edward Riedl* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
- 2020/21:247 Bankskatt**
av *Edward Riedl* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
- 2020/21:248 Brott som inte leder till straff**
av *Thomas Morell* (SD)
till statsrådet Mikael Damberg (S)
- 2020/21:249 Bussning som integrationsåtgärd i skolan**
av *Jörgen Grubb* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)
- 2020/21:250 Konvention om förbud mot kärnvapen**
av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister Ann Linde (S)
- 2020/21:251 Expertmyndigheternas roll gentemot regeringen**
av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)
- 2020/21:252 Skjutfält för hemvärnets behov i Kalmar län**
av *Jan R Andersson* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)
- 2020/21:253 Ett riktat stöd till bussbranschen**
av *Thomas Morell* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
- 2020/21:254 Åtgärder för rättvist fördelade utsläpp**
av *Elin Segerlind* (V)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 16 december

- 2020/21:1015 Rastplatser för yrkestrafik**
av *Lotta Olsson* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
- 2020/21:1016 Konsekvenser av förlängt arbete med att införa 5G i Sverige**
av *Lars Hjalmered* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1017 Gränskontroll av resande från grannländer med anledning av covid-19

av *Anders Hansson* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:1018 IS-anslutna i Syrien och Irak

av *Adam Marttinen* (SD)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:1019 Miljöincitament i tonnageskatten

av *Boriana Åberg* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1020 Energimyndigheten och energisystemet

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1021 En transportkorridor till Europa via Danmark

av *Jimmy Ståhl* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:1022 Konsumentskydd vid resebolags konkurser

av *Angelica Lundberg* (SD)
till statsrådet Lena Micko (S)

2020/21:1023 En infrastrukturstrategi inför kommande pandemier

av *Jimmy Ståhl* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:1024 Järnvägen Göteborg–Oslo

av *Jimmy Ståhl* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:1025 Överrepresentation av äldre som offer för dödsbränder

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1026 En trygg och rättssäker aktivitetsersättning

av *Julia Kronlid* (SD)
till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

2020/21:1027 Regeringens syn på Arlanda som flyghub

av *Åsa Coenraads* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:1028 Åtgärder för ökad kunskap om smittspridning

av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1029 Import av energi

av *Lotta Olsson* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1030 Återaktualisering av lagförslag om kvotering i bolagsstyrelser

av *Mikael Eskilandersson* (SD)
till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2020/21:1031 Häktade som kan kommunicera med varandra trots restriktioner

av *Ellen Juntti* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1032 Kriminella gäng som tvingar unga att begå brott

av *Ellen Juntti* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1033 Sms-utskick om covid-19

av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:1034 Relevant information i sms-utskicket

av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:1035 Nyttan med sms-utskicket

av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1036 Ringhals 1

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:1037 Olika fågel- och djurpopulationer som bär smitta

av *Lotta Olsson* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:1038 EU:s vätgasstrategi

av *Lorena Delgado Varas* (V)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1039 Förbud mot export av levande djur för slakt

av *Elin Segerlind* (V)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:1040 Transparens kring vaccinpriser

av *Jens Holm* (V)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1041 EU-medborgares rätt till vård

av *Christina Høj Larsen* (V)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1042 Arbetskadeförsäkringen och covid-19

av *Ida Gabrielsson* (V)
till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

2020/21:1043 Utredning om dödshjälp

av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1044 Redovisning av permitteringsstöd

av *Johan Hultberg* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1045 Utlandsbetalningar

av *Johan Hultberg* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:1046 Sveriges och EU:s hållning gentemot den islamiska republiken Iran

av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1047 Förgiftningsattentatet mot Aleksej Navalnyj

av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1048 Permitteringsstödet

av *Hans Rothenberg* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1049 Rekrytering av unga kriminella

av *Hans Rothenberg* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1050 Det nordiska skatteavtalet och sjömännens situation

av *Boriana Åberg* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1051 Allmännyttans lägenheter

av *Mikael Strandman* (SD)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:1052 Snabb tillgång till godkända behandlingar

av *Acko Ankarberg Johansson* (KD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1053 Anstånd med skatteinbetalningar för företag

av *Tobias Andersson* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1054 Religionsfriheten i Pakistan

av *Hampus Hagman* (KD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1055 Sms-utskick med anledning av pandemin

av *Michael Rubbestad* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1056 Regeringens sms-kampanj

av *Hans Rothenberg* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1057 EU:s stöd för Taiwan

av *Boriana Åberg* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1058 Brottsofferperspektivet

av *Hans Rothenberg* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:1059 Unescos exkludering av taiwanesiska forskare

av *Boriana Åberg* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1060 Irans brott mot mänskliga rättigheter

av *Boriana Åberg* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1061 Finansinspektionen

av *Ulla Andersson* (V)

till statsrådet Per Bolund (MP)

Prot. 2020/21:56

17 december

§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 16 december

2020/21:567 Säker asylprocess

av *Helena Vilhelmsson* (C)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:556 Kinas brott i Inre Mongoliet

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:659 Vindkraft i Arktis

av *Cassandra Sundin* (SD)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:815 Kontroller av ekonomiska föreningar

av *Mikael Eskilandersson* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:854 Kampanjer mot ett annat EU-lands ledare

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2020/21:796 Underlag för svar på fråga

av *Ida Drougge* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:837 Elbristen i södra Sverige

av *Katarina Brännström* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:832 Arbetskraftsinvandringen av personliga assistenter

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:838 Tobakskonventionen

av *Sofia Westergren* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:839 Rullstolsgarage

av *Lars Beckman* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:836 Lönekrav vid arbetskraftsinvandring

av *Katarina Brännström* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

**2020/21:835 Försörjningsstöd för anhöriga till arbetskraftsinvand-
rare**

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:834 Spårbyte för asylsökande

av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:833 Medicinsk marijuana

av *Björn Söder* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:843 Hemlösas situation under covid-19-pandemin

av *Clara Aranda* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:840 Riktade stöd till hotell- och restaurangbranschen

av *Alexandra Anstrell* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:846 Småskalig vattenkraft

av *Lars Hjalmered* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:859 Personalförsörjning på vård- och omsorgsboenden

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:842 Föräldrapåverkan och föräldraalienation
av *Runar Filper* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:852 Licensjakten på varg 2021

av *Åsa Coenraads* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:858 Den vita käppens status som trafiksymbol

av *Monika Lövgren* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:855 Assistansersättning vid sjukhusvistelse

av *Carina Ståhl Herrstedt* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:862 Uppdraget om flytt av varg

av *Åsa Coenraads* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:857 Trygga familjehemsplaceringar

av *Carina Ståhl Herrstedt* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:841 En svensk vaccinationsplan

av *Alexandra Anstrell* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:844 Regionala vaccinationsplaner för vaccinering mot covid-19

av *Clara Aranda* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:847 Vaccinering av covid-19 i Sverige

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:853 Miljö tillståndprocesserna

av *Lars Hjalmered* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:860 Ett förbud mot bensinbilar

av *Eric Palmqvist* (SD)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:861 Rena hav och vatten

av *Åsa Coenraads* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:863 Skrivelsen om försvarspolitiska samarbeten

av *Hans Wallmark* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:856 Åtgärder mot vapenstöld

av *Alexandra Anstrell* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:920 Vapenstöld i Regeringskansliet

av *Mikael Oscarsson* (KD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:877 Åtgärder för småskaligt fiske

av *Sanne Lennström* (S)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:899 Politiskt ansvar under pandemin
av *Björn Söder* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:851 Matchfixningsrådets befogenheter
av *Angelika Bengtsson* (SD)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:866 Uppgifter från utrikesministern
av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:898 Extremism och antisemitism i moskéer i Sverige
av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:888 Likvärdig betygsättning
av *Mikael Damsgård* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:876 Hållbarhetsstyrning inom bolagsrätten
av *Mikael Eskilandersson* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:886 FN:s utvecklingsorganisationer
av *Mats Nordberg* (SD)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2020/21:870 Kostnadsansvaret för vaccination mot covid-19
av *Johan Hultberg* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:869 Riksarkivet i Ramsele
av *Helena Lindahl* (C)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:892 Nedstängd samhällsservice i Linköping efter personrån
av *Jonas Andersson i Linköping* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:848 Försenade företagsstöd
av *Lars Hjälmered* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:884 Synliggjorda arbetsgivaravgifter
av *Jörgen Berglund* (M)
till statsrådet Lena Micko (S)

2020/21:893 Raoul Wallenberg och fånge nummer 7
av *Mikael Oscarsson* (KD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:889 Ett nordiskt ministerråd för infrastruktur, trafik och transporter
av *Hans Wallmark* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:885 Taktisk transportflygförmåga
av *Roger Richthoff* (SD)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:864 Problem med bidrag till etniska organisationer
av *Jonas Andersson i Linköping* (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:875 Hantering av azerbajdzjanska krigsbrott
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:849 Ägande av svensk kraftproduktion
av *Lotta Olsson* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:873 Möte om Estonia
av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:881 Äldres möjligheter till friluftsliv som friskvård
av *Cassandra Sundin* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:868 Den nationella politiken för flygverksamheten i hela landet
av *Anders Åkesson* (C)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:879 Juristutbildning vid Mittuniversitetet
av *Jörgen Berglund* (M)
till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2020/21:872 Sveriges stöd till demokratiaktivisterna i Hongkong
av *Boriana Åberg* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:890 Nya arresteringar i Hongkong
av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:891 Utbetalning av lån till paketresebranschen
av *Angelica Lundberg* (SD)
till statsrådet Lena Micko (S)

2020/21:850 Digitaliseringens betydelse efter pandemin
av *Lotta Olsson* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:878 Taxomin
av *Elisabeth Svantesson* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:874 Införande av tjänstemannaansvar
av *Jörgen Berglund* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:867 En bättre fungerande smittspårning
av *Johan Hultberg* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:887 Ishockey-VM i Belarus
av *Markus Wiechel* (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:882 Likvärdig värdering av arbetstillfällen
av *Ann-Sofie Alm* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:871 Vaccinationen mot covid-19
av *Johan Hultberg* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:929 De offentliga finansernas hållbarhet

av *David Lång* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:930 Framtida skattehöjningar

av *David Lång* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:931 WHO och Taiwan

av *Johan Hultberg* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:908 Familjeveckan och Sveriges bnp

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:897 Fehmarn Bält-förbindelsen

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:937 Militära kartor på internet som avslöjar hemliga anläggningar

av *Björn Söder* (SD)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:907 Konsekvensanalys av bonus-malus gällande minibussar

av *Lars Beckman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:921 Digitaliserad fastighetsbildning

av *Larry Söder* (KD)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:919 A-kassornas långa handläggningstider

av *Ali Esbati* (V)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:926 Trafikverkets framförhållning

av *Boriana Åberg* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:927 Skånetrafikens extra kostnader

av *Boriana Åberg* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:925 Styrmedlens effekt på uppsatta utsläppsmål

av *Thomas Morell* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:903 Tillfällig föräldrapenning till barn i riskgrupp

av *Linda Lindberg* (SD)

till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

2020/21:915 Framtiden för Bohusbanan och Strömstad

av *Jessica Thunander* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:917 Förlängning av förordningen om tillfälligt anpassat sjöfartsstöd

av *Jessica Thunander* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:918 Gnestapendeln

av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:905 De nya målen för förenklingspolitiken

av *Tobias Andersson* (SD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:906 Målen för förenklingspolitiken

av *Tobias Andersson* (SD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:936 Differentierad arbetsgivaravgift

av *David Lång* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:909 Statliga topplån för byggande av hyresrätter

av *Momodou Malcolm Jallow* (V)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:911 Sveriges stöd till avradikaliseringen av Daishmedlemmar

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:900 Arbetsmiljön inom äldreomsorgen

av *Saila Quicklund* (M)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:916 Lysekilsbanans framtid

av *Jessica Thunander* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:922 Sveriges del av EU:s återhämtningspaket

av *Hampus Hagman* (KD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:932 Kommunal beskattning

av *Anne Oskarsson* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:944 Höjda skatter i kommuner och regioner

av *Anne Oskarsson* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:928 Åtgärder på skatteområdet för livsmedelsförsörjningen

av *David Lång* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:923 Åtgärder i förhållande till Frontex

av *Christina Høj Larsen* (V)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:912 Arbetsökandes situation under pandemin

av *Ciczie Weidby* (V)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:935 Kostnadsröntan på skattekontot och ett tillfälligt anstånd med skatteinbetalning

av *Eric Westroth* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:902 Mobiltäckning i hela landet

av *Jörgen Berglund* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:895 Hederskultur

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

Prot. 2020/21:56
17 december

2020/21:914 Turkiets isolering av fångar i Imrali Prison

av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:910 Gränsöverskridande samarbete mot manipulation av sport

av *Per-Arne Håkansson* (S)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:896 Tribunal för att lagföra personer med koppling till terrorgruppen IS

av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:913 WHO:s covidplattform C-TAP

av *Jens Holm* (V)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2020/21:904 Malmporten i Luleås hamn

av *Mikael Larsson* (C)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:901 Tillfälligt stoppade trängselskatter

av *Alexandra Anstrell* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:924 Covid-19-vaccination för personer som lever med assistans och deras assistenter

av *Pia Steensland* (KD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:933 Sänkta arbetsgivaravgifter för äldre, unga och ny-anlända

av *Anne Oskarsson* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:938 Restaurangbranschen och skatt på engångsartiklar

av *Johan Hultberg* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 12.33.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 5 anf. 31 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 11.42,
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 12.07 och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Pandemilag	2
Socialutskottets betänkande 2020/21:SoU18	2
Anf. 1 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	2
Anf. 2 KRISTINA NILSSON (S).....	3
Anf. 3 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	4
Anf. 4 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD).....	6
Anf. 5 SOFIA NILSSON (C)	7
Anf. 6 KARIN RÅGSJÖ (V).....	8
Anf. 7 BARBRO WESTERHOLM (L).....	9
Anf. 8 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP).....	10
(Beslut fattades under § 7.).....	11
§ 5 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	11
Socialutskottets betänkande 2020/21:SoU1	11
Anf. 9 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	11
Anf. 10 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	13
Anf. 11 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik.....	14
Anf. 12 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	14
Anf. 13 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik.....	14
Anf. 14 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	15
Anf. 15 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	17
Anf. 16 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	17
Anf. 17 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	17
Anf. 18 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	18
Anf. 19 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik	18
Anf. 20 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	19
Anf. 21 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik	19
Anf. 22 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	19
Anf. 23 CLARA ARANDA (SD).....	20
Anf. 24 KARIN RÅGSJÖ (V).....	21
Anf. 25 SOFIA NILSSON (C) replik	24
Anf. 26 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	24
Anf. 27 SOFIA NILSSON (C) replik	25
Anf. 28 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	25
Anf. 29 KRISTINA NILSSON (S).....	25
Anf. 30 SOFIA NILSSON (C)	27
Anf. 31 BARBRO WESTERHOLM (L).....	30
Anf. 32 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP)	31
Anf. 33 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	33

Anf. 34 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	35
Anf. 35 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik	35
Anf. 36 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	36
Anf. 37 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik	36
Anf. 38 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	37
Anf. 39 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik	37
Anf. 40 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	37
Anf. 41 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik	38
Anf. 42 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	38
Anf. 43 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik	38
Anf. 44 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	39
Anf. 45 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik	39
Anf. 46 CLARA ARANDA (SD) replik	40
Anf. 47 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik	40
Anf. 48 CLARA ARANDA (SD) replik	41
Anf. 49 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik	41
(Beslut fattades under § 7.)	41
Ajournering.....	41
Återupptaget sammanträde.....	41
§ 6 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 16 december	42
SfU4 Utgiftsområde 8 Migration	42
FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	42
FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	42
FiU4 Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.	42
FiU5 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen	42
FiU28 Sveriges genomförande av Agenda 2030.....	43
§ 7 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	44
SoU18 Pandemilag	44
SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.....	44
§ 8 Avslutning	44
Anf. 50 ANDRE VICE TALMANNEN	44
Anf. 51 Ålderspresident TUVE SKÅNBERG (KD).....	45
Ajournering.....	45
Återupptaget sammanträde.....	45
§ 9 Svar på interpellation 2020/21:215 om en strategi för de äldre	46
Anf. 52 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	46
Anf. 53 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD).....	46
Anf. 54 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	47
Anf. 55 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD).....	48
Anf. 56 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	49
Anf. 57 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD).....	50
Anf. 58 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	50

§ 10 Bordläggning.....	51	Prot. 2020/21:56
§ 11 Anmälan om interpellationer.....	51	17 december
§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	52	-----
§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	55	
§ 14 Kammaren åtskildes kl. 12.33.....	62	